

Lokaljournalistikkens lokal-digitale forankring - Mellom sted, nettverk og plattformer i norsk lokaljournalistikk

Karianne Sørgård Olsen

Nord universitet
FoU-rapport nr. 144
Bodø 2026

Lokaljournalistikkens lokal-digitale forankring

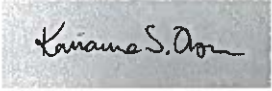
- Mellom sted, nettverk og plattformer i norsk lokaljournalistikk

Karianne Sørgård Olsen

Nord universitet
FoU-rapport nr. 144
ISBN 978-82-7456-916-4
ISSN 2535-2733
Bodø 2026

[Creative Commons Navngivelse](#) (CC BY)

Dekangodkjenning

Tittel Lokaljournalistikkens lokal-digitale forankring - Mellom sted, nettverk og plattformer i norsk lokaljournalistikk	Offentlig tilgjengelig Ja	Publikasjonsnr. 144
	ISBN 978-82-7456-916-4	ISSN 2535-2733
	Antall sider og bilag 64	
Emneord Lokaljournalistikk, journalistrollen, lokalmedia, publikumsmålinger, KI-journalistikk, glocaljournalistikk, samarbeidsjournalistikk, unge lesere, sosiale medier, lokalforståelser, digital praksis	Keywords Local journalism, journalistic role, local media, audience metrics, AI journalism, glocal journalism, collaborative journalism, young audiences, social media, understandings of the local, digital practices	
Forfatter(e)/prosjektmedarbeider(e) Karianne Sørgård Olsen	Prosjekt Lokaljournalistikkens lokal-digitale forankring	
Oppdragsgiver(e) Medietilsynet	Oppdragsgivers referanse 00374804	
Alle FoU-rapporter/ arbeidsnotat skal utstyres med en Creative Commons (CC)-lisens, som definerer betingelsene for gjenbruk. Lisensene krever at opphavspersonen navngis og at endringer indikeres. Kryss av for valgt lisens (obligatorisk): ☒ <u>Navngivelse/CC BY</u> Den mest åpne/standard open access-lisensen som tillater ubegrenset gjenbruk ☐ <u>Navngivelse-Del på samme vilkår/CC BY-SA</u> Nye arbeid må ha samme lisens som det opprinnelige arbeidet ☐ <u>Navngivelse-Ingen bearbeidelse/CC BY-ND</u> Ved bearbeiding av materialet, kan det nye materialet ikke deles		
Prosjektansvarlig (navn/sign.) 		
- Publikasjonen er vurdert etter gjeldende vitenskapelige standarder, nasjonale forskningsetiske retningslinjer, samt retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved Nord universitet. - Det foreligger ikke egeninteresser/situasjoner som er egnet til å påvirke vurderingen av innholdet i denne publikasjonen, f.eks. økonomiske interesser i publikasjonens tema.		
Intern kvalitetssikrer utpekt av dekan (navn/sign.) Birgit Røe Mathisen 		

Dato	Dekan (navn/sign.)
16/4-26	E. J. M. J. M. J. M.

Innhold

Kapittel 1. Innledning	4
Problemstilling og forskningsspørsmål:	7
Metode og materiale	7
Rapportens videre struktur	9
Kapittel 2. Forståelser av det lokale i lokaljournalistikken	10
Det lokale som avgrenset område	10
Det lokale som tilhørighet og stedsidentitet	10
Det lokale som relevanskriterium	11
Oppsummering	12
Kapittel 3. Å være lokaljournalist: nærhet, rolleforståelse og profesjonelle grenser	13
Lokalkunnskap og nærhet som ressurs	13
Nærhet og kritisk distanse	13
Livsstil, kall og arbeid	14
En pragmatisk profesjonsforståelse	15
Fra krisefortelling til tilpasningsfortelling	16
Oppsummering	16
Kapittel 4. Publikumsmålinger, publiseringslogikk og redaksjonell dømmekraft	18
Tallenes autoritet	18
Ikke alt kan telles	19
Hva som telles teller	20
Tilbake til det lokale	20
Publiseringshåndverk i en målstyrt lokaljournalistikk	21
Usikkerhet og differensiering	22
Det tallene ikke måler	22
Oppsummering	23
Kapittel 5. Unge lesere, nye vaner og usikker publikumskontakt	24
Alle vil ha unge – men hvem er de egentlig?	24
Et trøblete avhengighetsforhold	25
Relevans er mer enn demografi	25
Prøving og feiling som relevansarbeid	26
Symbolsk betydning under press	27
Et spørsmål om overlevelse	28
Oppsummering	28
Kapittel 6. Økonomi, forretningsmodell og erfart sårbarhet	30

Fra omstillingssjokk til varig, strukturell sårbarhet	30
Papirets seige avskjed	30
Å stå i en forskjøvet økonomi	31
En stille nedbemanning.....	32
Hva slags journalistikk kan forsvares?	32
Konsern, knapphet og variasjon	34
Sårbarhet og støtte	34
Økonomisk bærekraft som relevansspørsmål	35
Oppsummering.....	36
Kapittel 7: Ressurser i redaksjonen, tempo og bemanning.....	37
Høyere tempo og mindre marginer	37
Økt personavhengighet	37
Fordypning under press: selektiv profesjonalisering i lokaljournalistikken.....	38
Oppsummering.....	40
Kapittel 8: Eksterne nettverk og samarbeid	41
Samarbeid som normaltilstand	41
Konsern, deling og faglige støttehjul.....	41
Samarbeid som løsning på ressursknapphet.....	42
Lokal forankring og nasjonal rekkevidde	42
Nettverk som fagmiljø og læringsstruktur	43
Fra lokale samarbeid til internasjonale nettverk	43
Samarbeidets grenser og spenninger	44
Oppsummering.....	45
Kapittel 9: Glokaljournalistikk	46
Lokaljournalistikken som knutepunkt i større sammenhenger.....	46
Dekningsområdet er en relasjonell størrelse	46
Ideer oppstår gjennom glokale koblinger og glokal læring	47
Glokaljournalistikk som oversettelsesarbeid.....	48
Glokaljournalistikk som metode – og som dilemma	49
Oppsummering.....	49
Kapittel 10: Teknologi, arbeidsflyt, KI og sosiale medier	51
KI som hjelpemiddel i hverdagen	51
Uro, ambivalens og håndverkets grenser.....	52
Sosiale medier som nødvendighet og usikkerhet	52
Video, visualitet og multimodalitet.....	53
Teknologi som effektivisering – og som avstand	54

Lokaljournalistikk som plattformmotstand.....	55
Oppsummering.....	55
Kapittel 11. Avslutning	57
Lokaljournalistikken mellom <i>space</i> og <i>place</i>	57
Suksesskriterier og barrierer	57
Rollen til den lokal-digitale journalisten	58
Forståelsen av det lokale.....	58
Publikum og digitale praksiser	59
Et sett av gjennomgående spenninger.....	59
Implikasjoner for bransjen.....	60
Videre forskning.....	61
Avsluttende refleksjon.....	61
Referanser:	62

Kapittel 1. Innledning

Denne rapporten undersøker hvordan lokaljournalistiske aktører erfarer sin lokal-digitale forankring i en mediehverdag preget av digitalisering, endrede publikumsvaner og skiftende rammebetingelser.

Norge har en av verdens mest desentraliserte og mest omfattende lokalmediestrukturer. Med over to hundre lokalaviser og et landsdekkende nett av distrikts- og lokalkontorer hos NRK utgjør lokaljournalistikken en sentral del av det norske mediesystemet og av den demokratiske infrastrukturen i landet (Høst, 2021, 2018). I norsk sammenheng har lokaljournalistikken lenge hatt en særstilling, både som nyhetsleverandør, som fellesskapsinstitusjon og som bærer av lokal offentlighet og identitet (Olsen, 2018a; Engan, 2016; Mathisen, 2013). Samtidig har denne delen av journalistikken de siste tiårene vært gjennom store strukturelle, teknologiske og økonomiske endringer, knyttet til digitalisering, globalisering, plattformisering og endrede publikums- og betalingspraksiser.

Lokaljournalistikkens tradisjonelle legitimitet har vært nært knyttet til et avgrenset geografisk område og til et antatt interesse- og verdifellesskap blant innbyggerne der (Engan, 2016, s. 6). Den har fungert som informasjonskanal, som lokalsamfunnets minne og som en arena der fellesskap, konfliktlinjer og lokale identiteter blir synlige og forhandlet fram (Olsen, 2018a; Kitch, 2017; Mathisen, 2013). Nærhet har dermed stått helt sentralt, både som nyhetskriterium og som grunnlag for lokaljournalistikkens særegne samfunnsrolle (Engan, 2015; Njaastad, 2004; Galtung & Ruge, 1965). Lokal journalistikk har i denne forstand ikke bare handlet om å rapportere fra et sted, men om å være vevd inn i et sosialt, kulturelt og demokratisk fellesskap knyttet til stedet (Mathisen & Morlandstø, 2019; Lamark & Morlandstø, 2019).

Samtidig er det ikke lenger gitt at det lokale først og fremst kan forstås som et geografisk avgrenset rom. I en digital og global medievirkelighet er lokalsamfunn uløselig bundet til nettverk, informasjonsstrømmer og maktforhold som overskrider kommunegrenser, regiongrenser og nasjonale grenser (Holand mfl., 2025; Olsen, 2021; Hess & Waller, 2017; Waschková Císařová, 2017; Castells, 2013, 2010). Dette utfordrer en tradisjonell forståelse av lokaljournalistikk som primært stedbunden. Lokale hendelser får ofte mening gjennom større sammenhenger, og globale eller nasjonale utviklingstrekk får ofte lokale konsekvenser. Lokaljournalistikken må derfor i økende grad arbeide i et spenn mellom det som skjer på stedet, og de nettverkene stedet er koblet til.

Denne utviklingen kan forstås med utgangspunkt i Manuel Castells' teori om nettverkssamfunnet. Castells beskriver hvordan kommunikasjon, økonomi, politikk og kultur i økende grad organiseres gjennom globale og nettverksbaserte strukturer, preget av det han omtaler som *space of flows* og *timeless time* (Castells, 2013, 2010). Det betyr ikke at steder blir irrelevante, men at stedets betydning endres. Menneskers hverdagsliv er fortsatt stedbundet, men erfaringer, tilhørigheter og

informasjonsstrømmer formes i større grad i krysspresset mellom det lokale og det nettverksbaserte (Olsen, 2021; Castells, 2010, 1997). For lokaljournalistikken innebærer dette at den fortsatt må være troverdig forankret i et konkret sted, men samtidig kunne forstå og formidle forbindelser til større strukturer og sammenhenger.

I denne sammenhengen er Norge en særlig interessant case. På den ene siden har Norge en sterk lokalmedietradisjon, med en historisk desentralisert pressestruktur og høy lokalavisdekning (Mathisen & Morlandstø, 2019; Høst, 2018, 2005). På den andre siden er Norge et gjennomdigitalisert samfunn, med svært høy internettilgang, smarttelefonbruk og digital nyhetsbruk (SSB, 2025). Det betyr at lokaljournalistikken står i et særskilt spenn mellom sterke stedlige tradisjoner og en mediehverdag der publikum, kilder og oppmerksomhet i stadig større grad beveger seg i digitale nettverk (Olsen, 2021, 2018a).

Tidligere forskning har vist at denne utviklingen skaper spenninger i lokaljournalistisk praksis. Olsen (2018a) viser at lokaljournalister i den digitale hverdagen må balansere mellom det stedlig forankrede og det funksjonelt relevante, og beskriver blant annet en spenning mellom det som kalles som lokalspeilende og universalspeilende orienteringer i lokaljournalistikken. Der den ene orienteringen er tett bundet til det konkrete lokalsamfunnet og dets egne hendelser og aktører, søker den andre i større grad mot saker med bredere appell og allmenn gjenkjennelse (Olsen, 2018a, 2021). Engan (2015) peker tilsvarende på at det funksjonelle *hva* i økende grad kan bli viktigere enn det territorielle *hvor*, fordi det som oppleves som nært ikke nødvendigvis er geografisk nært. Dette setter den tradisjonelle stedlige forankringen under press.

Samtidig viser forskningen at lokaljournalister fortsatt selv framhever lokal kompetanse, fysisk nærvær, kildekontakt, ansikt-til-ansikt-møter og tillitsbygging som sentrale kjennetegn ved god lokaljournalistikk (Lamark & Morlandstø, 2019; Olsen, 2018a). Nettopp denne lokale kompetansen har lenge vært en viktig profesjonell ressurs i lokaljournalistikken, fordi den gir journalistene bedre tilgang til kilder, sterkere forståelse av lokale konfliktlinjer og større evne til å identifisere hva som faktisk betyr noe i et lokalsamfunn (Engan, 2016; Mathisen, 2013). Men de samme kvalitetene lar seg ikke uten videre oversette til en mediehverdag der journalistikken også må forholde seg til distribusjonsplattformer, brukerdata, nasjonale publikumsmål og større informasjonsnettverk (Holand mfl., 2025; Olsen, 2021).

Digitaliseringen har dessuten endret lokaljournalistikkens økonomiske og redaksjonelle rammer, og med det også verdiperspektiver (Olsen, 2024). I takt med at annonseinntekter er svekket og brukerinntektene blitt viktigere, har publikums betalingsvilje og krav til opplevd verdi fått større betydning. Dette kan bidra til økt fokus på stoff som leses, selger og engasjerer, og dermed også til nye prioriteringer i stoffvalg, presentasjon og vinkling (Petre, 2021; Mathisen & Morlandstø, 2019; Olsen,

2018a). Samtidig har forskning pekt på at redaksjonell makt i større grad er forskjøvet mot ledelsesnivåer og analyseverktøy som vurderer innhold ut fra hva som er mest salgbart og mest relevant for betalende brukere (Mathisen & Morlandstø, 2019). Dette kan igjen skape spenninger mellom journalistikkens samfunnsoppdrag og dens økonomiske overlevelseslogikk.

Lokaljournalistikkens forhold til publikum fremstår i dag som mer sammensatt enn tidligere. Med fragmenterte medievaner, sterk konkurranse fra globale plattformer og økt selektiv eksponering kan det ikke lenger tas for gitt at det finnes én samlet lokal offentlighet med felles referanserammer (Edy, 2014; Gripsrud, 2017). Snarere kan vi se konturer av det Edy omtaler som «minnesiloer», der ulike grupper orienterer seg mot forskjellige strømmer av informasjon og tilhørighet. Dette kan være særlig utfordrende for lokaljournalistikkens fellesskapsfunksjon, fordi den historisk nettopp har vært knyttet til det å skape og vedlikeholde en delt offentlighet og en følelse av lokal samhörighet (Mathisen, 2013; Olsen, 2018a).

Samtidig betyr ikke dette at det lokale er blitt irrelevant. Tvert imot tyder mye forskning på at det lokale fortsatt har stor betydning, men at det må forstås på mer komplekse måter enn tidligere. Det lokale bør ikke forstås som en enkel geografisk kategori, men som et komplekst samspill mellom sted, praksis, identitet, tilhørighet og relevans (Holand mfl., 2025; Hess og Waller, 2017; Waschková Císařová, 2017; Hess, 2013). Lokaljournalistikk handler derfor ikke bare om nærhet til et sted, men også om hvilke saker, relasjoner og erfaringer som oppleves som nære for bestemte grupper av mennesker. Det nære kan i dag være knyttet til identitet, interesser, nettverk eller konsekvens, og lokale saker kan få langt større rekkevidde enn før dersom de kobles til større spørsmål, konflikter eller infrastrukturer (Holand mfl., 2025). Det lokale er med andre ord både materielt, sosialt og symbolsk. Samtidig blir det tydelig at lokaljournalistikken fortsatt har en egen funksjon som stedlig orientert institusjon, nettopp fordi den kan oversette større utviklingstrekk til lokale livsverdener.

På bakgrunn av dette er det behov for ny og oppdatert kunnskap om hvordan lokaljournalistiske aktører selv forstår og håndterer denne situasjonen. Hvordan opplever lokaljournalister og redaktører at det lokale skal forstås i en digital og global samtid? Hvordan arbeider de med å holde fast ved lokal relevans, samtidig som de må forholde seg til større nettverk og publikumskrav? Hvilke forestillinger har de om egen rolle, om publikum og om hva som gjør lokaljournalistikk samfunnsmessig verdifull i dag?

Denne studien tar utgangspunkt i begrepet *lokal-digital forankring* (Olsen, 2021). Begrepet viser til at lokaljournalistikken i dag må være forankret på to måter samtidig: Den må fortsatt være troverdig og meningsfull i et konkret lokalsamfunn, men den må også kunne operere i en digital medievirkelighet der informasjon, oppmerksomhet, kilder og konfliktlinjer strekker seg utover det lokale. Lokal-digital

forankring peker dermed både mot spørsmålet om hvordan lokaljournalistikken bevarer sitt lokale særpreg, og mot spørsmålet om hvordan den håndterer det globale samfunnet den er en del av.

Problemstilling og forskningsspørsmål:

Prosjektets overordnede problemstilling er derfor:

Hvordan erfarer lokaljournalistiske aktører sin lokal-digitale forankring i praksis?

Denne problemstillingen undersøkes gjennom fire forskningsspørsmål:

1. *Hva mener lokaljournalistiske aktører er suksesskriterier og barrierer for god journalistikk i krysningpunktet mellom det lokale og det globale, og hvilke nyhetsvurderinger, kunnskaper og redaksjonelle støttesystemer fordrer dette?*
2. *Hvordan kan rollen til en lokaldigitalt forankret lokaljournalist beskrives og forstås?*
3. *Hvordan forstår lokaljournalister det «lokale» i lokaljournalistikk?*
4. *Hvilke forestillinger om, og erfaringer med, publikum knytter seg til den digitale lokaljournalistikken, og hvilke følger får dette for vurderinger rundt vinkling og presentasjon?*

Ved å undersøke hvordan lokaljournalister og redaktører selv reflekterer over disse spørsmålene, søker rapporten å bidra med ny kunnskap om lokaljournalistikkens rolle, utfordringer og muligheter i en samtid der stedet fortsatt betyr mye, men ikke lenger betyr det samme som før.

Metode og materiale

Denne rapporten bygger på forskningsprosjektet *Lokaljournalistikkens lokal-digitale forankring*, finansiert av Medietilsynet. Prosjektet er basert på kvalitative, semistrukturerte dybdeintervjuer, og undersøker hvordan lokale journalister og redaktører forholder seg til spenningen mellom lokaljournalistikkens stedlige forankring og en mer flytende, digital medievirkelighet.

Datamaterialet består av kvalitative dybdeintervjuer med 20 lokaljournalistiske aktører fra 18 ulike redaksjoner. Informantene ble rekruttert gjennom at jeg først kartla aktuelle redaksjoner på ulike nivåer og flater, og henvendte meg direkte til redaktører og journalister i et utvalg aviser. Dette valget ble hovedsakelig tatt på bakgrunn av geografisk spredning. For å sikre at utvalget inkluderte journalister med erfaring fra større sakskomplekser som strekker seg utover det lokale dekningsområdet, ble fem informanter valgt strategisk på bakgrunn av min kjennskap til deres tidligere arbeid. Åtte informanter er tilknyttet LLA-aviser, sju er tilknyttet større lokalaviser/byaviser, fem er tilknyttet NRKs distriktskontorer. Informantene er både journalister og redaktører, og i flere av de mindre redaksjonene glir disse rollene delvis over i hverandre. Utvalget representerer en bredde i geografi, kjønn, alder, redaksjonsstørrelse og grad av digital orientering. Det var også et mål å intervju personer med såpass erfaring at de kunne reflektere over endringer i lokaljournalistikken over tid. Noen av redaksjonene har

vært tidlig ute med utviklings- og omstillingsarbeid, mens andre representerer mer tradisjonelle eller gradvise digitale overganger.

Tabellen under viser en oversikt over informanter og deres redaksjonelle tilknytning. Informantene er anonymisert for å gi dem et rom til å snakke fritt som *informanter*, og ikke som privatpersoner eller redaksjonelle/offentlige talsmenn. Det skal bemerkes at enkelte informanter ikke ønsket anonymisering, men av hensyn til konsistens og metodisk stringens er alle likevel gitt pseudonymer i tabellen.

Tabell 1. Oversikt over informanter.

Navn	Rolle	Type mediehus
Remi	Skrivende redaktør	LLA-avis
Trond	Journalist	LLA-avis
Jesper	Journalist, mellomleder	Større lokalavis/byavis
Klara	Journalist	Større lokalavis/byavis
Fredrik	Journalist, mellomleder	Større lokalavis/byavis
Ruth	Journalist	LLA-avis
Kristoffer	Redaktør	LLA-avis
Espen	Skrivende redaktør	LLA-avis
Henrik	Skrivende redaktør	LLA-avis
Petter	Journalist	Større lokalavis/byavis
Elise	Skrivende redaktør	LLA-avis
Gaute	Redaktør	Større lokalavis/byavis
Karl	Skrivende redaktør	LLA-avis
Lars	redaktør	NRK
Marius	Journalist	Større lokalavis/byavis
Helge	journalist	NRK
Beate	journalist	NRK
Emma	Redaktør	NRK
Anette	journalist	Større lokalavis/byavis
Einar	Journalist	NRK

Intervjuene ble gjennomført på Teams i 2025 og 2026, og varte mellom 30 og 80 minutter. Samtalene tok utgangspunkt i en intervjuguide som fungerte som en fleksibel ramme for intervjuene. Guiden dekket temaer som arbeidshverdag, refleksjoner rundt lokaljournalistrollen og det lokale, forholdet til publikum, teknologi og plattformer, samt endringserfaringer. Det ble lagt vekt på å gi informantene rom til å løfte frem forhold de selv oppfattet som sentrale.

Bearbeidingen av datamaterialet har foregått i flere trinn. Først ble alle intervjuer transkribert i Autotekst, deretter ble intervjudata og intervjunotater ble gjennomgått med sikte på å identifisere sentrale temaer. Så ble materialet lest på nytt, og underkategorier utviklet ved å gruppere fremvoksende temaer. Hele materialet ble så kodet, og relevante utsagn ble systematisert under én

eller flere kategorier. I tillegg ble det utarbeidet sammenfattende notater for hvert intervju, med fokus på hva som fremstår som det vesentlige i informantens fortelling. Disse notatene besto av to deler: en oppsummering av sentrale utsagn og historier, etterfulgt av en fortolkning av materialet, i tråd med Denzins (1999) forståelse av at enhver beskrivelse også innebærer en tilskrivning av mening. De utviklede kategoriene og fortolkningene ble deretter vurdert opp mot eksisterende forskning og teoretiske perspektiver, og utgjør grunnlaget for analysen som følger.

Rapportens videre struktur

Rapporten er strukturert tematisk i tråd med studiens problemstilling og forskningsspørsmål, og beveger seg fra grunnleggende forståelser av det lokale til mer komplekse rammebetingelser for lokaljournalistisk praksis.

Kapittel 2 undersøker hvordan informantene forstår «det lokale», og danner dermed et analytisk utgangspunkt for rapporten. Kapittel 3 går videre til journalistrollen og belyser hvordan lokal forankring erfares i profesjonell praksis. Kapittel 4 og 5 retter oppmerksomheten mot publikum, henholdsvis gjennom analyse av publikumsmålinger og gjennom redaksjonenes arbeid med unge lesere og endrede medievaner.

Deretter analyserer kapittel 6 og 7 de strukturelle rammene for lokaljournalistikken, med særlig vekt på økonomi, ressurser og arbeidspress. Kapittel 8 viser hvordan samarbeid og nettverk inngår som en stadig viktigere del av journalistisk produksjon. Kapittel 9 utvider perspektivet ytterligere ved å analysere hvordan lokaljournalistikken opererer i et lokalt spenn mellom sted og nettverk.

Kapittel 10 tematiserer teknologiens rolle i arbeidshverdagen, inkludert kunstig intelligens og plattformavhengighet, før rapporten avsluttes i kapittel 11 med en samlet analyse av funnene i lys av begrepet lokal-digital forankring.

Strukturen reflekterer dermed en bevegelse fra forståelser og praksiser til rammebetingelser og overordnede utviklingstrekk, og synliggjør hvordan lokaljournalistikken formes i samspillet mellom stedlige, relasjonelle, profesjonelle og digitale dimensjoner.

Kapittel 2. Forståelser av det lokale i lokaljournalistikken

Det lokale som avgrenset område

Et gjennomgående trekk i intervjuene med lokaljournalistiske aktører er at det lokale fortsatt forstås som et geografisk avgrenset område. Mange informanter beskriver lokaljournalistikken med utgangspunkt i et tydelig definert dekningsfelt: en kommune, et sett av kommuner eller et lokalsamfunn med klare grenser. Gaute slår fast at: «Alt som skjer utenfor kommunegrensa, det er utenriks». Flere understreker at nettopp slike avgrensninger ligger til grunn for redaksjonelle prioriteringer. Remi sier at redaksjonen er «knallhard på at stoffet skal være lokalt, enten at det er noe som skjer i området eller fordi det handler om mennesker som kommer herfra».

Samtidig viser intervjuene at disse grensene sjelden praktiseres bokstavelig. Flere beskriver en mer pragmatisk håndtering, der saker utenfor den formelle kommunegrensen kan være relevante dersom de har tydelige forbindelser til lokalsamfunnet, for eksempel gjennom arbeidsplasser, næringsliv eller regionale funksjoner. Noen peker også på at et regionalt sentrum fungerer som journalistisk tyngdepunkt, mens omliggende områder dekkes mer selektivt.

Geografien framstår dermed som et sentralt orienteringspunkt, men ikke som et tilstrekkelig kriterium for hva som regnes som lokalt stoff.

Det lokale som tilhørighet og stedsidentitet

Det lokale knyttes, ikke uventet, tett til nærhet, stedlig identitet og sosial gjenkjennelse. Gaute oppsummerer: «Det å kunne være en del av et nabolik eller en venneforening eller en arbeidsplass eller det å dele et minne eller en historie. Den typen tilhørighet som finner sted innafor vårt geografiske område er vi opptatt av.» Lokaljournalistikken er slik fremdeles sentral for å vedlikeholde relasjoner mellom mennesker og steder.

Lokalavisen beskrives fremdeles som et samlingspunkt. Flere av informantene bruker leirbålet som et bilde på avisas samlende funksjon. Petter sier at: «Vi er et leirbål, det er det som samler leserne våre rundt oss og rundt byen (...) Vi er nødt til å bygge lokal identitet». Samtidig peker både Petter og Espen på en utvikling hvor avisen «sto nærmere leserne tidligere» (Eспен) gjennom høyere frekvens av småstoff, notiser og «basar-saker» – saker som kanskje ikke var viktig hver for seg, men som samlet skapte nærhet. Espen mener at avisa sliter med å «finne vår plass i en tid hvor sosiale medier har overtatt mye av leirbålfunksjonen», mens Petter slår fast at «...vi er blitt en mer moderne avis, men kanskje også en avis som står leserne våre litt fjernere. I dag oppleves avisen som mer profesjonell og

moderne, men også mer distansert. Lokalavisene forteller i mindre grad innbyggerne om hva som skal skje, og rapporterer mindre bredt om hva som har skjedd.

I et slikt perspektiv kan lokalavisen forstås som det som er blitt omtalt som «heimstedets trykte dagbok» (Greenly i Lippmann, 1997, s. 210), der den løpende og tilsynelatende prosaiske dekningen av hverdagsliv bidrar til å etablere en delt erfaringshorisont. Som Holand (2014) viser, er det nettopp denne typen hverdagslig og gjenkjennelig stoff som skaper en følelse av samhörighet gjennom delte opplevelser. Samtidig tyder materialet på at nettopp denne formen for bred, lavterskel og prosaisk dekning er på retur, og at sosiale medier overtar tradisjonelle lokalavisfunksjoner. Når slike innslag reduseres til fordel for hendelsesnyheter og andre prioriterte stoffområder, kan det innebære at noe av den løpende, felles referanserammen som tidligere bandt lokalsamfunnet sammen, svekkes.

Den lokale hverdagsverdenen fungerer dermed fortsatt som et omdreiningspunkt for lokaljournalistikken, men på måter som er mer selektive og mindre omfattende enn tidligere – som et «bål» der færre vedkubber legges på, og der ikke alle nødvendigvis finner seg like tydelig igjen.

Det lokale som relevanskriterium

Intervjuene viser videre hvordan det lokale fungerer som et journalistisk relevanskriterium. Det avgjørende er ofte ikke hvor en hendelse finner sted, men om den oppleves å angå publikum lokalt. Espen slår fast at: «Vi holder oss til det som har vært vårt suksesskriterium siden 1947. Vi skriver om det som direkte angår lokalbefolkningen». Flere informanter beskriver hvordan saker utenfor dekningsområdet kan bli relevante dersom de får konsekvenser for lokalsamfunnet eller involverer mennesker derfra. Samtidig understrekes det at denne koblingen må være tydelig. «Vi ser jo at saker som ikke har en lokal tilknytning, det blir ikke like mye lest», sier Trond. Dramatiske hendelser andre steder i landet prioriteres ikke dersom de mangler en klar lokal forankring, og flere peker på at publikum forventer stoff fra «sitt» sted og reagerer når avisen beveger seg for langt bort fra dette, for eksempel gjennom fri flyt-stoff uten lokal kobling.

Samtidig beskriver informantene hvordan lokal relevans også kan etableres i motsatt retning, ved å koble lokale saker til større sammenhenger. Lokale hendelser kan løftes gjennom å inngå i bredere utviklingstrekk eller gjøres forståelige for et større publikum, noe rapporten kommer tilbake til i kapittel 9. Lokalitet framstår dermed i liten grad som en iboende egenskap ved saken, men som noe som produseres gjennom koblinger mellom hendelser, relasjoner og erfaringer som gjør saken meningsfull for et lokalt publikum. Espen eksemplifiserer: «Vi kan gjerne ta en sak om en utflytter som gjør det bra et annet sted. Da er det en direkte link».

Det mest interessante her er hvordan denne relevanslogikken samtidig innebærer økt selektivitet. Selv om det lokale fortsatt fungerer som et overordnet orienteringspunkt, er det ikke lenger slik at hele det lokale dekkes bredt. Flere informanter peker på at ressursmangel og økt publiseringstempo har ført til tydeligere prioriteringer innenfor dekningsområdet. Vi så i forrige avsnitt hvordan mye småstoff og hverdagsstoff forsvinner ut, til fordel for mer prioriterte nyhetssaker. Andre peker på at enkelte deler av dekningsområdet – gjerne sentrum - får mer oppmerksomhet enn andre, eller at bestemte typer saker leses bedre og derfor prioriteres høyere. Boligstoff går bedre enn basarstoff – unntatt i Henriks avis. Han sier at «noe som fungerer veldig bra nesten overalt, er jo boligstoff. Men det fungerer ikke så bra her». Videre trekker han fram at kulturstoff faktisk går godt i hans avis. Denne annerledesheten knytter han til lokale forhold og lokal kultur; altså er måtene lokalavisene selekterer lokal relevans ikke nødvendigvis gitt.

Det lokale i lokaljournalistikken framstår altså ikke bare som et relasjonelt, men også som et selektivt og ofte kommersielt kriterium. Det lokale fungerer fortsatt som det primære prinsippet for relevans, men hva som faktisk gis plass innenfor det lokale, er i økende grad et resultat av strategiske og ressursbetingede – og til en viss grad idiosynkratiske lokale – redaksjonelle avveininger. Det lokale er med andre ord ikke bare noe journalistikken er forankret i, men noe som kontinuerlig avgrenses, prioriteres og produseres i praksis.

Oppsummering

Intervjuene bekrefter at lokaljournalistikk fortsatt orienteres gjennom geografi, tilhørighet og relevans, men viser samtidig at disse dimensjonene i praksis ikke fungerer som faste avgrensninger, men som dynamiske og gjensidig avhengige kriterier.

Geografi framstår som et nødvendig orienteringspunkt, men ikke som et tilstrekkelig kriterium for hva som regnes som lokalt. Lokalitet etableres i økende grad gjennom relasjoner, tilknytning og konsekvens. Samtidig viser analysen at det lokale ikke bare er relasjonelt, men også selektivt: Det er ikke lenger hele det lokale som dekkes, men bestemte deler, saker og erfaringer som prioriteres fram.

Det lokale framstår dermed ikke som en gitt ramme for journalistikken, men som noe som kontinuerlig produseres gjennom redaksjonelle avveininger. Lokaljournalistikkens forankring i stedet skjer ikke gjennom full bredde i dekningen, men gjennom selektive og strategiske prioriteringer av hva som gjøres relevant.

Kapittel 3. Å være lokaljournalist: nærhet, rolleforståelse og profesjonelle grenser

Lokalkunnskap og nærhet som ressurs

Lokalkunnskap og sosial nærhet framstår fortsatt som lokaljournalistens viktigste ressurs. I tråd med tidligere forskning beskriver flere informanter lokaljournalisten som tett integrert i lokalsamfunnet han eller hun dekker. Mange forteller om en arbeidshverdag der kilder, lesere og hendelser ikke befinner seg på avstand, men i det samme sosiale rommet som journalisten selv. «Vi lever jo i dette lokalsamfunnet. Vi møter leserne på butikken, vi møter dem på diverse aktiviteter», sier Trond, som beskriver hvordan han får sine beste tips hver gang han står på sidelinja mens sønnen spiller fotballkamp.

Informantene møter lesere og kilder i hverdagslige situasjoner, og dette gir en løpende oversikt over hva som rører seg i lokalsamfunnet. Flere framhever denne nærheten som avgjørende for å oppdage saker og forstå hva som er viktig for publikum. «Jeg tror det gjør at man får et litt annet syn på hva det er som rører seg i lokalsamfunn», sier Remi. Samtidig peker intervjuene på en mer krevende side ved denne nærheten. Samtidig viser intervjuene en tydelig ambivalens. Den samme nærheten som gir tilgang og innsikt, kan også gjøre journalistrollen mer krevende. Når journalisten bor og lever i det samme miljøet som de dekker, blir det vanskeligere å opprettholde avstand til kilder og saker. Flere peker på at personlige relasjoner kan gjøre enkelte saker mer utfordrende å håndtere. «Det fører nok av og til at vi dropper saker som vi absolutt burde ha tatt, fordi det blir for vanskelig» sier Trond, mens En av redaktørene forteller at hun nettopp av den grunn er glad for at hun ikke bor i kommunen avisa dekker.

Lokalkunnskap framstår dermed ikke bare som kjennskap til fakta, men som en form for sosial kompetanse – en innsikt i relasjoner, konflikter og uformelle strukturer i lokalsamfunnet som både åpner for journalistisk tilgang og samtidig skaper profesjonelle dilemmaer, ved at den samme nærheten som gir innsikt også kan gjøre det vanskelig å opprettholde nødvendig avstand (jf. Lamark og Morlandstø, 2002).

Nærhet og kritisk distanse

Tidligere forskning har pekt på at lokaljournalister befinner seg i en spenning mellom nærhet til lokalsamfunnet og rollen som kritisk kontrollør (Mathisen, 2013). Denne ambivalensen kommer også tydelig fram i intervjuene.

Flere informanter beskriver lokaljournalistikk som et arbeid som kontinuerlig må balansere mellom engasjement for stedet og nødvendig profesjonell distanse. En informant formulerer dette som at

«journalister må bry seg om lokalsamfunnet, men ikke så mye at de blir blinde». Andre beskriver tilsvarende hvordan de må være en del av lokalsamfunnet, samtidig som de stiller kritiske spørsmål til lokale maktforhold.

Noen understreker at lokalavisen tradisjonelt har vært «lokalsamfunnets venn», men at dette også innebærer å si ifra når noe ikke fungerer. Flere peker på at rollen krever robusthet: å være kritisk i små samfunn innebærer ofte å utfordre mennesker man møter i hverdagen.

Intervjuene tyder ikke på at denne grunnleggende balansen har endret seg vesentlig. Rollen beskrives fortsatt som en kontinuerlig avveining mellom nærhet og distanse, mellom patriotisme og kritikk (jf. Mathisen, 2013). Samtidig framstår profesjonsforståelsen som mindre normativt formulert enn i deler av tidligere forskning. Den kritiske rollen omtales i liten grad gjennom overordnede demokratiske idealer, men italesettes som en del av det journalistiske håndverket og de praktiske vurderingene i hverdagen.

Livsstil, kall og arbeid

Et tydelig trekk i materialet er hvordan lokaljournalistikken plasserer seg i spennet mellom livsstil og arbeid. Flere informanter beskriver journalistikken som noe man aldri helt logger av fra. En informant sier at han er redaktør «24/7 365 dager i året», mens andre beskriver hvordan de alltid er «litt på», og at journalistikken i praksis blir en livsstil uten klare grenser for arbeidstid.

Samtidig peker intervjuene mot et profesjonskulturelt skifte. Flere informanter beskriver at yngre journalister i større grad ser journalistikk som arbeid snarere enn kall. En redaktør sier at «de som er født rundt 2000 i større grad ser på journalistikken som en jobb blant flere», mens en annen peker på at han som leder i økende grad må forholde seg til arbeidsmiljøloven.

Flere framhever også at journalistikken tidligere i for stor grad var preget av gratisarbeid og utydelige grenser mellom arbeid og fritid, og at det nå er et mål å etablere tydeligere avgrensninger. Både Espen og Gaute viser til arbeidsmiljøloven. En av redaktørene beskriver dette som en ny form for profesjonalisering.

Denne utviklingen kommer også til uttrykk i et tydelig språk om grenser. Noen informanter understreker behovet for å beskytte fritiden, og peker på at de blir bedre journalister av å kunne se arbeidet som nettopp en jobb – noe som gjør det mulig å ha et liv ved siden av. Samlet peker materialet mot en profesjonskultur i bevegelse. Journalistikk framstår fortsatt som identitetsbærende og altoppslukende for mange, kanskje særlig i små lokalsamfunn. Samtidig vokser det fram en tydeligere norm om at arbeidet må kunne avgrenses. Med Wahl-Jorgensen (2024) kan dette forstås som en spenning mellom journalistikk som meningsbærende lidenskapsarbeid og journalistikk som bærekraftig lønnsarbeid.

Snarere enn en ren overgang fra livsstil til arbeid, peker materialet mot at begge forståelsene eksisterer side om side, og at det finnes aksept for to måter å være journalist i verden på.

En pragmatisk profesjonsforståelse

Som antydnet tidligere framstår lokaljournalistenes profesjonsforståelse i stor grad som praksisnær. Informantene beskriver i liten grad yrket sitt gjennom overordnede begreper som demokrati, offentlighet, ytringsfrihet eller pressefrihet. Selv om samfunnsoppdraget er til stede, er det sjelden dette språket dominerer intervjuene.

I stedet beskrives arbeidet gjennom historier, relevans, lokale mennesker, kilder, lesere, arbeidsflyt og konkrete redaksjonelle valg. Petter sier at han «ikke tror på journalister, men på det journalistiske håndverket». Clara understreker at hun er idealistisk motivert, men bruker mesteparten av intervjuet på å beskrive praktiske avveininger knyttet til relevans, reaksjoner og posisjon i lokalsamfunnet.

Dette peker mot en profesjonsforståelse der rollen først og fremst forstås gjennom det journalistene faktisk gjør: Finne saker, gjøre dem relevante, håndtere reaksjoner, følge med på maktforhold og produsere journalistikk innenfor de rammene som finnes.

Profesjonsforståelsen framstår dermed mindre programmatisk enn pragmatisk. Håndverket, relevansen og de konkrete vurderingene står i sentrum, snarere enn de store profesjonsfortellingene.

Denne praksisnære orienteringen bør forstås i lys av arbeidshverdagen slik den beskrives i materialet. Flere informanter tegner et bilde av en kontinuerlig publiseringsflyt preget av høyt tempo, løpende prioriteringer og begrenset tid til fordypning. I en slik arbeidssituasjon er det mindre rom for å artikulere og vedlikeholde profesjonelle idealer på et overordnet nivå, samtidig som behovet for å håndtere konkrete valg i øyeblikket blir desto større.

Profesjonsforståelsen kan dermed forstås som forankret i det som ofte omtales som taus eller praksisbasert kunnskap (Ring Olsen, 2022, Olsen, 2018b), der vurderinger, normer og prioriteringer er innarbeidet i handlingsrepertoarer snarere enn formulert eksplisitt. Det journalistiske samfunnsoppdraget framstår i liten grad som fraværende, men som internalisert i måten arbeidet utføres på – i valg av saker, i vurderinger av relevans og i håndteringen av relasjoner og reaksjoner i lokalsamfunnet.

Dette kan også bidra til å forklare hvorfor journalistene i liten grad mobiliserer et normativt språk om profesjonen, til tross for at slike normer synes å ligge til grunn for praksisen. Når arbeidshverdagen i stor grad struktureres av kontinuerlige deadlines og løpende publisering, blir profesjonelle idealer i mindre grad artikulert som prinsipper, og i større grad utøvd som situerte, erfaringsbaserte vurderinger. Dette har også implikasjoner for hvordan kunnskap og verdier overføres i profesjonen. Når normene i

liten grad artikuleres eksplisitt, skjer læringen i større grad gjennom deltakelse og erfaring i konkrete arbeidssituasjoner. Overføringen blir dermed mer implisitt og personavhengig, noe som både kan føre til variasjon i profesjonsforståelse og gjøre normene vanskeligere å etterprøve og utvikle (jf. Schön, 1983).

Fra krisefortelling til tilpasningsfortelling

Et av de mer slående funnene i materialet er hvordan informantene i liten grad beskriver lokaljournalistikken i dramatiske krisetermer. Dette står i en viss kontrast til en omfattende forskningslitteratur som har dokumentert betydelige strukturelle endringer i bransjen de siste tiårene, blant annet knyttet til digitalisering, fall i annonseinntekter, endrede publikumsvaner og nedbemanning i redaksjonene. Krisen finnes også i materialet – i form av færre ressurser, økt arbeidspress og usikkerhet knyttet til publikum og inntektsmodeller – men den framstår i liten grad som et dominerende fortolkningsrammeverk for journalistene selv. Som Kristoffer uttrykker det, oppleves utviklingen snarere som «en slags mjukbuk-landing og ikke et crash and burn».

I stedet tegnes et bilde av kontinuerlig tilpasning. Flere uttrykker også tydelig tro på lokaljournalistikkens framtid. Henrik peker på at så lenge de er best på å fortelle de lokale historiene, har de en framtid. Clara understreker betydningen av at pressen er til stede i hele landet, mens Elise framhever at kjernen i lokaljournalistikken er konstant, selv om verktøy og tempo endrer seg. Emma kobler et sterkt lokaldemokrati til en sterk lokal presse.

Intervjuene gir dermed i inntrykk av en profesjon under kontinuerlig press, mer enn krise. Lokaljournalistikken beskrives som et arbeid i kontinuerlig omstilling, der journalistene håndterer endrede rammevilkår gjennom løpende prioriteringer og tilpasninger, samtidig som kjerneoppgaven fortsatt oppleves som meningsfull. Lokaljournalistrollen framstår slik som en øvelse i å håndtere skiftende vilkår gjennom konkrete redaksjonelle valg.

Oppsummering

Kapittelet viser at lokalkunnskap og sosial nærhet fortsatt utgjør lokaljournalistens viktigste ressurs, samtidig som denne nærheten skaper vedvarende profesjonelle dilemmaer. Spenningen mellom tilhørighet og kritisk distanse framstår som en stabil struktur i lokaljournalistikken, snarere enn et problem som lar seg løse.

Samtidig peker analysen mot en profesjonsforståelse som i økende grad er praksisnær og implisitt. Journalistrollen artikuleres i liten grad gjennom overordnede profesjonsidealer, men kommer til uttrykk som situerte vurderinger og håndverksbasert kunnskap forankret i arbeidshverdagen.

Videre viser intervjuene at rollen som lokaljournalist i liten grad forstås gjennom krisefortellinger, til tross for omfattende strukturelle endringer i bransjen. I stedet framstår rollen som preget av kontinuerlig tilpasning, der journalistene håndterer skiftende rammevilkår gjennom løpende og pragmatiske prioriteringer. Lokaljournalistrollen trer dermed fram som en praktikerrolle, der profesjonell identitet i stor grad formes i møtet mellom nærhet, arbeidshverdag og konkrete redaksjonelle valg, og der sentrale profesjonelle vurderinger i stor grad er forankret i taus, praksisbasert kunnskap.

Kapittel 4. Publikumsmålinger, publiseringslogikk og redaksjonell dømmekraft

Tallenes autoritet

Et gjennomgående trekk i materialet er at publikumsmålinger er en integrert del av den daglige arbeidsformen. I motsetning til motstanden mot slike måleverktøy som kom fram i tidligere studier av lokaljournalistikken (jf. Olsen, 2018a), beskriver informantene nå måling som en selvfølgelig del av redaksjonell praksis. Tall, rapporter, dashboard, titteltesting, lesetid, frafall, abonnementsutvikling og innloggede brukere inngår i løpende vurderinger av hva som fungerer, hva som bør følges opp, og hvordan journalistikken skal presenteres.

Denne normaliseringen av måledata kan forstås i lys av det som i nyere forskning beskrives som en mer moden fase i utviklingen av *metrics* i journalistikken, der målinger ikke lenger oppleves som et ytre press, men som en integrert del av redaksjonell kunnskapsproduksjon og beslutningstaking (Tenor, 2024). Informantenes beskrivelser tyder på at publikumstall inngår som et selvsagt og kontinuerlig orienteringspunkt i det journalistiske arbeidet. Ruth forteller at de starter med «... en rapport på morgenkvisten hver dag med hva slags saker som ble mest lest i går».

Samtidig er forholdet mellom journalistikk og måling ikke entydig. Tallene brukes aktivt, men møtes også med forbehold, tolkning og motstand. Clara sier at «Jeg prøver jo å ikke bli styrt for mye av dem». Det sentrale er derfor ikke bare at lokaljournalistikken i dag er målstyrt, men hvordan målingene er blitt vevd inn i en redaksjonell praksis der økonomi, lokalt samfunnsoppdrag og publikumsforståelse hele tiden balanseres. R.K. Olsen (2025) viser hvordan journalistiske prioriteringer kan forstås som forhandlinger mellom samfunnsverdi, økonomisk verdi, profesjonsverdi og publikumsverdi. I denne rapporten blir dette særlig synlig i informantenes beskrivelser av publikumsmålinger, brukerbetaling og lokal relevans. Materialet tyder ikke på at publikumshensyn har erstattet profesjonelle vurderinger, men at redaksjonell dømmekraft i økende grad utøves i spenningsfeltet mellom disse ulike verdilogikkene.

I intervjuene framstår publikumsdata som den mest autoritative kunnskapskilden om publikum. Flere informanter understreker at redaksjonene i dag vet langt mer om hva folk faktisk leser enn tidligere. Petter sier at «... det vi har skjønt i ettertid, var jo at leserne bløffa oss i ganske stor grad» da publikum i undersøkelser fortalte hva de ønsket mer av. Henrik formulerer poenget enda skarpere: «Tallenes tale er jo alltid mest å stole på når du skal bli kjent med folk».

Dette peker mot en viktig glidning i lokaljournalistikkens kunnskapsgrunnlag. Tidligere forskning har vist at lokaljournalistikken lenge bygde på forestillinger om et relativt stabilt lokalt interessefellesskap, og

at redaksjonene i stor grad opererte ut fra profesjonell erfaringskunnskap og lokal intuisjon (se eks. Hess og Waller, 2017, Lamark og Morlandstø, 2002). I dette materialet er ikke denne erfaringskunnskapen borte, men den er supplert – og delvis utfordret – av kontinuerlig målbar publikumsatferd. Publikum framstår ikke lenger bare som et sosialt fellesskap lokaljournalisten kjenner gjennom nærhet og lokalkunnskap, men også som et sett av målbare bevegelser: klikk, lesetid, innlogging, konvertering, gjennomføringsgrad og frafall.

Lokaljournalistikken er dermed blitt mer empirisk orientert i sitt syn på publikum, men på en måte som samtidig gjør publikumsforståelsen smalere, fordi den filtreres gjennom det som lar seg registrere. Dette kan også ses i sammenheng med den praksisnære og pragmatiske profesjonsforståelsen som ble beskrevet i forrige kapittel. Når journalistrollen i mindre grad artikuleres gjennom overordnede idealer, og i større grad forankres i konkrete vurderinger av hva som fungerer, framstår måledata som et særlig relevant kunnskapsgrunnlag. Publikumstill tilbyr nettopp den typen umiddelbar, anvendbar og handlingsnær informasjon som passer inn i en arbeidshverdag preget av løpende prioriteringer. Samtidig innebærer dette at publikumsforståelsen i økende grad formes gjennom det som er målbart, noe som kan bidra til å snevre inn hva som oppfattes som relevant kunnskap om publikum.

I praksis beskriver informantene ikke denne utviklingen som en enkel overgang fra journalistikk til marked. Snarere framstår tallene som en integrert del av redaksjonell dømmekraft, nettopp fordi de gir et konkret og handlingsrettet grunnlag for løpende vurderinger. Flere redaksjoner har faste rutiner for å gå gjennom gårsdagens tall i morgenmøtene. Kristoffer sier at morgenmøtet alltid starter med spørsmålene: «Hva var det vi gjorde i går? Hva var det som funka? Hva var det som ikke funka? Hvorfor funka og ikke funka det?» Espen beskriver hvordan redaksjonen går gjennom gårsdagens tall, diskuterer hvilke saker som gikk bra og hvorfor, og bruker dette som grunnlag for neste dags prioriteringer. Anette forteller at de hver morgen trekker fram tre ting fra dagen før, enten noe som fungerte godt eller noe alle kan lære av. Tallene fungerer dermed ikke bare som kontrollmekanisme, men også som grunnlag for kollektiv læring.

Ikke alt kan telles

Det betyr likevel ikke at redaksjonene framstår som slaviske eller ensidig målfikserte. Tvert imot er det et markant trekk ved materialet at informantene stadig forsøker å nyansere hva tallene betyr. Fredrik understreker at «ikke alt viktig må være mest lest», og at en gravesak må måles mot sitt potensial, ikke mot breaking-tall. Gaute sier at de «heldigvis er opptatt av lesertall, men ikke bare av det». Trond sier at tallene kanskje har fått for stor plass, og at han av og til skulle ønske redaksjonen klarte å «løfte blikket litt og se hva som egentlig er viktig».

Det som trer fram, er dermed ikke et bilde av fullstendig markedsunderkastelse, men av en redaksjonell kultur der målingene er blitt uomgjengelige, samtidig som de hele tiden fortolkes inn i en journalistisk normativitet.

Hva som telles teller

Her viser materialet også en viktig endring i hva som teller som relevant valuta. Flere informanter beskriver et tydelig skifte bort fra rå klikk som overordnet styringsmål. Espen sier eksplisitt: «Vi måler ikke antall klikk lenger. Hovedvalutaen er innloggede abonnenter.» Deretter kommer salg, lesetid og frafall. Hvis frafallet er høyt, sier han, har redaksjonen «lurt leseren inn». Helge skiller tilsvarende mellom et fortsatt klikkorientert pressemarked og en sterkere orientering mot «leserkvalitet» i sin egen organisasjon, der gjennomføringsgrad forstås som viktigere enn hvor mange som bare klikker seg inn og ut igjen. Gaute og Ruth peker også på at det avgjørende ikke bare er hvor mange som åpner en sak, men om de faktisk blir værende i den.

Dette peker ikke bare mot nye måleparametre, men mot en forskyvning i hva slags publikumsatferd som tillegges verdi. Oppmerksomhet alene framstår ikke lenger som tilstrekkelig; det avgjørende er i større grad om publikum forplikter seg, leser ferdig, blir værende og i siste instans inngår i en varigere relasjon til mediet. Når høyt frafall tolkes som at redaksjonen har «lurt leseren inn», blir dette også et normativt spørsmål: Målingene brukes ikke bare til å registrere trafikk, men til å vurdere hvorvidt journalistikken faktisk innfrir det den lover.

I lys av Tenor (2024) kan dette forstås som uttrykk for den nye likevektsfasen hun beskriver etter perioden med klikkjag og sosial mediedominans. Hos Tenor er poenget nettopp at *metrics* i større grad oppleves å være på linje med journalistiske nyhetsverdier når de ikke lenger bare måler rekkevidde, men også mer finmaskede og strategisk anvendbare former for publikumsengasjement. Informantenes beskrivelser tyder på at lokaljournalistikken i betydelig grad befinner seg i en slik fase. Det betyr ikke at spenningen mellom journalistiske og kommersielle hensyn er opphevet, men at den i større grad håndteres gjennom måltall som oppleves som mer forenlige med redaksjonell dømmekraft. Lokaljournalistikken jager i mindre grad enn før maksimal trafikk i seg selv (jf. Olsen, 2018a), og forsøker heller å identifisere hvilke former for oppmerksomhet som faktisk har verdi – økonomisk, relasjonelt og journalistisk.

Tilbake til det lokale

Det lokale stoffet ser ut til å ha fått en sterkere økonomisk posisjon. Flere informanter beskriver en utvikling der tydelig lokalt forankret stoff er det som faktisk bærer betalingsmodellen, i motsetning til mer universelle saker med potensiale til å gå viralt.

Henrik forteller at nesten alt lokalt stoff legges bak betalingsmur, og at bare hendelser og enkelte NTB-saker ligger åpent. Jesper opererer med 90 prosent lukningsgrad og understreker at framtida ligger i at folk er villige til å betale direkte for journalistikken. Espen beskriver papiravisa som et oppsamlingsprodukt, mens de viktigste målene nå er innloggede abonnenter og salg. Marius sier rett ut at det ikke er lesertall i seg selv som er viktigst, men «lojale lesere».

Materialet nyanserer dermed et eldre bilde av digital lokaljournalistikk som drevet mot det allmenne og klikkvennlige. Overgangen fra annonseøkonomi til brukerøkonomi ser snarere ut til å ha styrket det hyperlokale som verdi. Ikke fordi redaksjonene er blitt mindre opptatt av tall, men fordi tallene i økende grad viser at det er de lokale sakene abonnentene faktisk vil betale for.

Elise sier at da de prøvde å spe på med konsernstoff uten lokal relevans, ble det ikke godt lest, og leserne ble forvirra. Espen forteller at idet lokale kjendiser blir nasjonale kjendiser, er abonnentene hans mindre interessert i å lese om dem, fordi de regnes som riksstoff. Henrik sier at folk ikke vil lese «det samme hos oss som i VG». Remi beskriver avisa som en avgrenset pakke der leseren kan stole på at «det viktigste for dem» finnes. Slik framstår det lokale ikke bare som identitetsmarkør, men som betalingsutløsende kvalitet.

Publiseringshåndverk i en målstyrt lokaljournalistikk

Likevel betyr ikke dette at alle typer lokalt stoff fungerer likt. Tvert imot viser materialet at redaksjonene har utviklet ganske presise forestillinger om hvilke sjangre, temaer og presentasjonsformer som går godt. Gjennomgående nevnes hendelser, krim og ulykker som sikre trafikkvinnere. Fredrik understreker at «breaking er viktigst», nettopp fordi store hendelser gir umiddelbar lesing og inntekter. Karl sier at «ingenting slår krim, bortsett fra åpne nekrologer». Elise og Ruth peker samtidig på at bredt anlagt folkelivsstoff, sterke personlige historier og saker om vanlige menneskers gleder og sorger også leses svært godt. Remi sier at «ansikter selger forsider, fordi folk liker å lese om naboen».

Flere nevner også bildegallerier, folkelivssaker fra kulturarrangementer og andre visuelle saker som sterke publikumsdrivere, selv i redaksjoner der både tradisjonelle kulturdekning og fotografbemanning er sterkt redusert.

Redaksjonene jobber mye med å optimalisere lesing ved publisering, for eksempel gjennom titteltesting og endring av bilder på front. Samtidig griper publikumslogikken inn i arbeidsprosessen allerede fra start, og er med på å forme hvordan saker utvikles underveis. Når Anette forteller at hun «under intervjuer stiller spørsmål med sikte på å få fram gode tittel-sitater», peker det mot en situasjon der målingene ikke bare fungerer som etterfølgende kontroll, men som en integrert del av selve produksjonen. I slike beskrivelser framstår publiseringslogikken som en egen håndverksdimensjon i

lokaljournalistikken. Det handler ikke bare om hva saken er, men hvordan den bygges opp, vinkles og gjøres publikumsrelevant. Å «tenke tall» er dermed noe som ikke bare gjøres i etterkant (i form av titteltesting og frontredigering), men noe som også påvirker utviklingen av saker og intervjusituasjonen gjennom det jeg vil kalle *forventet publikumsatferd*.

Usikkerhet og differensiering

Samtidig viser flere informanter at disse tallenes tale ikke er fullt ut forutsigbar. Kristoffer sier at han «skulle ønske journalistikk var en mer eksakt vitenskap, omtrent som revisjon», men at den ikke er det. Lars sier rett ut at han ikke ser noe klart mønster, og at det er vanskelig å spå hva som treffer, særlig i et presset nyhetsbilde. Også Beate og Clara peker på at man aldri fullt ut vet hva som vil slå an.

Dette er viktig fordi det viser at selv i en målstyrt mediehverdag er redaksjonene fortsatt prisgitt publikums uforutsigbarhet. Målingene gir mer kunnskap enn før, men de eliminerer ikke usikkerheten.

Et annet sentralt trekk er at publikumsmålingene ikke bare styrer stoffvalg, men også former redaksjonenes forestillinger om publikum. Særlig gjelder dette aldersgrupper og målgrupper. Flere informanter peker på segmentet 30–49 år som det mest strategiske. Kristoffer sier at dette er gruppen konsernet eksplisitt har bedt dem gå etter, fordi det er her lokalavisa blir relevant når folk etablerer seg med hus, familie og barn. Elise sier at de aktivt har jobbet mot målgruppen 30–49 år, og ser at skole, barnehage og økonomi fungerer godt. Petter beskriver de «unge voksne som den vanskeligste og viktigste gruppa å kapre». I disse beskrivelsene framstår publikum ikke lenger bare som «leserne» eller lokale borgere, men som differensierte grupper som krever ulike saker, ulike grep og ulike distribusjonskanaler.

Likevel er materialet også her mer nyansert enn en ren segmentlogikk skulle tilsi. Kristoffer forteller at den mest leste «unge» saken i ett tilfelle handlet om eldre som ikke ble tatt godt nok vare på på et sykehjem. Hans tolkning er at unge mennesker er opptatt av urettferdighet mer enn av alder som sådan. Dette antyder at målgruppearbeid i lokaljournalistikken ikke bare handler om demografi, men også om emosjonell og moralsk gjenklang. Det som treffer, er ikke nødvendigvis det som handler om «noen som deg», men det som oppleves viktig, urimelig eller konkret nok til å angå deg. Unge lesere tematiseres videre i kapittel 5 av rapporten.

Det tallene ikke måler

Flere informanter er også opptatt av skyggesidene ved måltallene. Trond er den tydeligste kritiker. Han sier at målingene er «veldig flinke til å fortelle oss hva som funker», men at dette går «på bekostning av noe» og gjør noe med mangfoldet. Han peker konkret på en «middelklassefelle», der

redaksjonene oftere skriver om dem som har råd til å kjøpe bolig enn om dem som står utenfor. Han beskriver dette som en blindsonesone.

Slik ser vi at publikumsmålinger på den ene siden kan bidra til mer presis tilpasning til leserne, men på den andre kan forsterke eksisterende skjevheter i hvem som blir synlige og hvem som får journalistisk oppmerksomhet. Det som fungerer, får mer plass. Det som leses svakere, kan gradvis forsvinne – selv om det kan være viktig i et samfunnsperspektiv.

Det er derfor talende at flere informanter insisterer på at det fortsatt må være plass til det som ikke nødvendigvis går best. Fredrik sier at hvis redaksjonen blir helt slavisk på tall, ender den opp med «en fattig avis». Gaute understreker at de lager mange saker som ikke er klikkvinnere, men som speiler lokalsamfunnet. Jesper sier at de snakker mest om journalistikk, ikke tall, selv om de vet godt hva som fungerer.

Slik tegner materialet et bilde av lokaljournalistikken som et felt der publikumsmålinger er blitt uunnværlige, men der journalistisk legitimitet fortsatt er knyttet til evnen til å holde fast ved noe mer enn det målbare.

Oppsummering

Samlet viser materialet at publikumsmålinger i dag utgjør en grunnleggende del av lokaljournalistikkens infrastruktur. De inngår ikke bare som et verktøy for etterkontroll, men som et kontinuerlig orienteringspunkt i alt fra idéutvikling og intervjuform til publisering, distribusjon og prioritering av ressurser. Slik framstår målingene som tett integrert i den redaksjonelle dømmekraften, snarere enn som et eksternt styringssystem.

Samtidig innebærer denne utviklingen en forskyvning i lokaljournalistikkens kunnskapsgrunnlag. Publikum forstås i økende grad gjennom målbar atferd, noe som gjør kunnskapen mer empirisk, men også mer selektiv. Dette samsvarer med den pragmatiske profesjonsforståelsen som ble beskrevet i forrige kapittel, der journalistrollen i mindre grad artikuleres gjennom overordnede idealer og i større grad forankres i løpende, situerte vurderinger av hva som fungerer i praksis.

Materialet viser også at hva som telles, har endret seg. Skiftet fra klikk til mer sammensatte mål for engasjement og betalingsvilje innebærer at målinger i større grad oppleves som forenlige med journalistiske kvalitetsvurderinger. Dette peker mot en situasjon der spenningen mellom redaksjonelle og kommersielle hensyn ikke forsvinner, men i økende grad håndteres gjennom måleparametre som gir rom for profesjonell fortolkning.

Et sentralt funn er at denne utviklingen ikke ser ut til å svekke det lokale som orienteringspunkt. Tvert imot tyder materialet på at overgangen til brukerbetaling og mer differensierte måledata har bidratt til

å synliggjøre verdien av lokalt forankret stoff. Det lokale framstår ikke bare som en normativ forpliktelse, men som en dokumenterbar og målbar verdi i publikumsrelasjonen.

Lokaljournalistikken framstår dermed som mer måltallstyrt, men ikke mindre lokalt orientert. Snarere peker materialet mot en situasjon der målingene inngår i en bredere omjustering av journalistisk praksis, der det lokale både bekreftes og styrkes som journalistisk, relasjonell og økonomisk kjerne.

Kapittel 5. Unge lesere, nye vaner og usikker publikumskontakt

Alle vil ha unge – men hvem er de egentlig?

I alle redaksjonene oppfattes spørsmålet om unge lesere presserende, men samtidig som vanskelig å gripe klart. Informantene vender stadig tilbake til unge som den mest krevende publikumsgruppa, både redaksjonelt, strategisk og økonomisk. De beskriver en situasjon der eldre lesere i stor grad allerede er på plass, mens framtida avhenger av om mediene klarer å bli relevante for de yngre. Samtidig er det slående hvor ofte informantene uttrykker usikkerhet: De vet at dette er viktig, de prøver ulike grep, men de er langt mindre sikre på hva som faktisk virker over tid.

Det første som må påpekes, er at «unge» ikke er en entydig kategori. Informantene snakker om unge lesere på ulike måter, og ofte med ganske forskjellige aldersmessige og livsfasebaserte forståelser. Noen snakker om tenåringer og folk i starten av tjuårene, andre om dem under 40, mens flere peker på unge voksne i etableringsfasen som den mest realistiske og strategisk viktige målgruppen. Petter er særlig tydelig her: «Den store utfordringen er å kapre folk mellom 20 og 40». Men han nyanserer ved å dele gruppa i to. Fra slutten av tenårene og opp mot 30 handler det mer om utdanning, yrkesvalg, uteliv og reiser, mens det etter 30 i større grad handler om etablering, bolig, barn og oppvekst. Også Kristoffer er tydelig på at målgruppen i praksis er de som «bikker 30», fordi de er i etableringsfasen og mer villig til å betale for å orientere seg i lokalsamfunnet.

«Unge lesere» framstår altså ikke som én målgruppe, men som flere overlappende publikumssegmenter med ulike medievaner, stoffinteresser og former for betalingsvilje. Det betyr også at mye av snakket om «å nå de unge» i realiteten handler om forskjellige problemer. For noen redaksjoner handler det om synlighet blant tenåringer og tjuåringer i plattformøkologien. For andre handler det mer om konvertering og lojalitet hos unge voksne i etableringsfasen. Dermed blir det også tydelig hvorfor redaksjonene har vanskelig for å finne én strategi som virker: De forsøker ofte å løse ulike problemer under samme overskrift.

Et trøblete avhengighetsforhold

En annen gjennomgående observasjon er at informantene ofte skiller mellom å nå unge og å få unge til å betale. Enkelte informanter fra Amedia-aviser peker på at forsøket med å gi unge mellom 15 og 20 gratis tilgang til lokalavisene har vært fint, men samtidig ikke spilt noen økonomisk rolle. Som Henrik sier: «De unge er ikke vanskelige å nå, men de er vanskelige å konvertere til abonnenter». Det er altså ikke synlighet i seg selv som er det største problemet, men bærekraft.

Det samme ligger implisitt hos flere andre. Sosiale medier gir i prinsippet tilgang til unge brukere, men denne kontakten lar seg ikke uten videre oversette til stabile relasjoner til redaktørstyrte medier. Kristoffer sier at TikTok kan fungere som oppmerksomhetskanal, men at det for lokalaviser ofte blir en «satellitt som lever litt på siden av det andre». Elise beskriver en lignende utfordring når hun sier at de «... må lære hvordan de skal nå fram til unge som får nyheter via TikTok og Instagram, uten å miste troverdighet».

Her peker materialet mot et sentralt spenn i den digitale lokaljournalistikken: Unge brukere er til stede i medielandskapet, men ofte på plattformer og i rytmer som ikke uten videre leder tilbake til avisas egne flater eller abonnementssystemer. Mange redaksjoner opplever dermed at de står i et dobbelt avhengighetsforhold. De må være til stede der de unge er, men disse plattformene gir svak kontroll over både distribusjon, betalingslogikk og publikumsrelasjon. Dette gjør unge lesere til et strategisk viktig, men samtidig ustabilt publikum.

Relevans er mer enn demografi

Materialet viser også at redaksjonene forsøker å håndtere dette gjennom en kombinasjon av tematisk tilpasning, presentasjonsmessig eksperimentering og organisatoriske grep. Kildemessig er det selvfølgelig et poeng å ha unge kilder. Tematisk går, som vi har sett, enkelte stoffområder igjen når informantene beskriver hva som kan treffe yngre lesere: skole, barnehage, utdanning, bolig, økonomi, arbeidsliv og etablering. Flere informanter er også opptatt av at unge lesere ofte trekkes mot stoff som har tydelig konsekvens eller opplevd relevans i eget liv.

Samtidig viser materialet at relevans ikke bare forstås demografisk. Flere informanter peker på at unge ikke nødvendigvis må møtes med «ungdomsstoff» i snever forstand. Marius understreker at saker om leiemarked, etablering og hverdagsøkonomi kan være like relevante for en 20-åring som for en 60-åring, bare de formidles på riktig måte. Helge går enda lenger og problematiserer selve ideen om at problemstillinger må sorteres som unge eller voksne: Mange problemstillinger er universelle, sier han, og det avgjørende er å ta folk på alvor og finne en inngang som gjør saken relevant.

Også Kristoffers observasjon om at en godt lest sak om eldre på sykehjem traff unge lesere godt, peker i samme retning. Det som treffer, er ikke nødvendigvis stoff om «unge», men stoff som oppleves som urettferdig, viktig eller nært i en mer grunnleggende forstand. På den ene siden arbeider redaksjonene aktivt med å identifisere unge som målgruppe og justere stoffmiksen deretter. På den andre siden tyder flere utsagn på at alder alene gir et for enkelt bilde av hva som faktisk skaper relevans. Analysen viser en dreining fra å spørre «hva leser unge?» til å spørre «hvordan må saker fortelles for å oppleves som relevante også for unge?». Espen reflekterer rundt nettavisformatet og peker på behovet for nye måter å presentere innhold på, i en mediehverdag der publikum i stor grad orienterer seg gjennom sosiale medie-feeder. Materialet peker dermed mot en forskyvning fra en segmentbasert til en relasjonell forståelse av relevans. Relevans er ikke gitt på forhånd gjennom målgrupper, men oppstår i møtet mellom sak, form og publikums situasjon. Dette innebærer at redaksjonelt arbeid i økende grad handler om å identifisere slike koblingspunkter – der tema, erfaring og presentasjon sammen gjør stoffet meningsfullt på tvers av etablerte kategorier som «unge» og «voksne».

I lys av dette framstår det heller ikke som overraskende at redaksjonene til tider opplever det som krevende å «treffe» unge lesere. Når relevans ikke kan reduseres til demografiske kategorier, men må skapes i hvert enkelt møte mellom sak og publikum, blir også målgruppearbeidet mer usikkert, situasjonsavhengig og preget av prøving og feiling.

Prøving og feiling som relevansarbeid

Det er nettopp i spørsmålet om form at materialet viser tydelig prøving og feiling. Flere redaksjoner eksperimenterer med visuelle og plattformtilpassede uttrykk som TikTok, Instagram og video, ofte med en eksplisitt ambisjon om å nå yngre brukere. Samtidig framstår disse satsingene som tett knyttet til enkeltpersoners kompetanse og initiativ, særlig yngre medarbeidere med kjennskap til plattformene og miljøene de forsøker å nå. Gaute peker for eksempel på betydningen av å ha unge ansatte som behersker disse formatene, mens Elise beskriver hvordan en sommervikar brukte sitt eget nettverk og sin egen uttrykksform til å utvikle innhold rettet mot jevnaldrende.

Det er likevel påfallende at nesten alle som beskriver slike satsinger, samtidig uttrykker usikkerhet. Flere peker på at de mangler klare strategier for hvordan de faktisk skal nå unge lesere, og at arbeidet i stor grad preges av prøving og justering underveis. Beate understreker hvor raskt plattformer og bruksmønstre endrer seg, mens Lars peker på at redaksjonen selv «mangler tilstrekkelig kompetanse på hvordan denne typen innhold bør utformes». Jesper sier at egen redaksjon «har vært utrolig lite konkrete på hvordan vi skal nå unge lesere, til tross for at vi snakker om det hele tiden». Elise etterlyser mer kunnskap om hvordan yngre orienterer seg mot lokaljournalistikk, og Karl omtaler satsingen som «et langsiktig prosjekt uten tydelig fasit».

Hovedinntrykket er derfor ikke at redaksjonene befinner seg i en situasjon preget av kontinuerlig justering og usikker læring. Sett i lys av den relasjonelle forståelsen av relevans som trer fram i materialet, framstår denne famlingen som strukturell snarere enn tilfeldig. Når relevans ikke kan avledes direkte av faste målgrupper eller etablerte stoffkategorier, men må skapes i hvert enkelt møte mellom sak, form og publikum, blir også eksperimentering en nødvendig del av det journalistiske arbeidet.

Symbolsk betydning under press

Et annet viktig trekk i materialet er at flere informanter knytter utfordringen med unge lesere til bredere endringer i mediebruk og offentlighet. Espen beskriver dette særlig tydelig når han sier at «barn i dag vokser opp uten å se at foreldrene leser redaktørstyrte medier». Avisen ligger ikke lenger på bordet hjemme, og dermed forsvinner også den hverdagslige synligheten som tidligere kunne sosialisere barn inn i bestemte medievaner. De vet, som han sier, «... ikke om foreldrene sitter med TikTok, Finn eller lokalavisa».

Dette peker mot en mer grunnleggende strukturell endring: Utfordringen handler ikke bare om innhold eller distribusjon, men om at lokalavisa i mindre grad enn før er innskrevet i familiens daglige rutiner og symbolske husholdning. Her blir spørsmålet om unge lesere også et spørsmål om intergenerasjonell overføring. Når avisa ikke lenger er et fysisk og synlig objekt i hjemmet, svekkes en viktig kanal for hvordan lokaljournalistikken tidligere ble erfart, delt og gjort relevant på tvers av generasjoner.

Sett i lys av forskning på journalistikkens rolle som fellesskapsforvalter (Kitch, 2017), får dette videre implikasjoner. Lokaljournalistikken fungerer ikke bare som informasjonskanal, men som en kollektiv minnebank som bidrar til å forme en delt forståelse av sted, samtid og fortid. Slik kan den også forstås som en del av det Benedict Anderson (1983) omtaler som forestilte fellesskap, der tilhørighet skapes gjennom delte fortellinger og referanserammer. Når den daglige eksponeringen for lokaljournalistikk svekkes, kan dette dermed også påvirke hvordan slike fellesskap opprettholdes og fornyes. I en slik kontekst øker også risikoen for det Edy (2014) beskriver som «minnesiloer», der ulike grupper orienterer seg mot ulike versjoner av felles fortid og historie.

I lys av dette blir også informantenes beskrivelser av unges mediebruk mer forståelige. Flere peker på at unge ikke er lojale mot én plattform, men beveger seg mellom ulike flater og formater. Gaute sier at unge «i liten grad forholder seg til bestemte plattformer som faste innganger til nyheter», men møter journalistikken der den inngår i deres løpende mediebruk. Dette antyder at utfordringen ikke nødvendigvis ligger i fravær av relevant innhold, men i hvordan journalistikken inngår – eller ikke inngår – i de mediale praksisene der fellesskap faktisk etableres og vedlikeholdes i dag. Dermed blir spørsmålet ikke bare hvordan lokaljournalistikken skal nå unge, men hvordan den kan gjeninntre i nye former for

hverdagslige mediebruksmønstre og fortsatt fungere som en kilde til sosial forankring og kollektiv mening (jf. Hess, 2013; Putnam, 2000).

Et spørsmål om overlevelse

Unge lesere forstås videre i liten grad isolert fra spørsmål om framtidig forretningsmodell. Flere informanter sier eksplisitt at dersom de bare konsentrerer seg om de eldre, så har de ingen lesere igjen om noen tiår. Gaute sier det brutalt: «Forretningsmodellen kan ikke være at folk bare skal leve lenger, slik at abonnementsmassen bevares av seg selv». Beate sier at hvis de bare tenker på dem som er 40, 50 og 60, så har de ikke noen lesere igjen om 30 år.

Her blir unge lesere ikke bare et redaksjonelt spørsmål, men et eksistensielt spørsmål for lokaljournalistikken. Det handler ikke bare om framtidens publikum, men også om framtidens inntektsgrunnlag og legitimitet.

Samtidig har vi sett at «unge» ikke nødvendigvis er ensbetydende med de aller yngste. Flere informanter peker på at det reelle økonomiske potensialet ofte ligger hos dem som er i ferd med å etablere seg. Dette kan tolkes som en viss realisme i redaksjonene: Tenåringer og tidlige tjuetåringer er viktige å nå symbolsk og demokratisk, men det er ofte først i etableringsfasen at lokaljournalistikken blir økonomisk interessant for brukeren. Dermed blir også unge lesere et glidende begrep mellom demokratisk framtidsbekymring og kommersiell målgruppetenkning.

Oppsummering

Redaksjonene oppfatter unge lesere som avgjørende, men opererer uten en stabil modell for hvordan denne gruppa skal nås og beholdes. De eksperimenterer med plattformer, formater og stoffområder, men opplever samtidig at sammenhengen mellom synlighet, relevans og betalingsvilje er usikker.

Hovedpoenget er ikke at unge framstår som en utfordring, men hvordan denne utfordringen forstås. Informantene beskriver ikke primært unge som uinteresserte, men som et publikum med andre innganger til nyheter, andre medievaner og svakere etablerte relasjoner til lokalavisa som institusjon. Problemet ligger dermed ikke nødvendigvis i manglende interesse for lokale forhold, men i at forbindelsen mellom livsfase, lokal orientering og redaktørstyrt mediebruk er blitt løsere og mer uforutsigbar.

Dette kan ses som et uttrykk for en mer grunnleggende forskyvning: Relevans kan i mindre grad avledes fra faste målgrupper eller etablerte distribusjonsformer, og må i større grad skapes i møtet mellom sak, form og publikums situasjon. Dette gjør også arbeidet med unge lesere mer eksperimentelt og mindre forutsigbart.

Unge lesere framstår dermed som et felt der lokaljournalistikken både er mest innovativ og mest usikker. Her utvikles nye praksiser, men uten at det foreløpig finnes en stabil likevekt. I dette ligger også et viktig poeng: Der lokaljournalistikken tidligere kunne støtte seg på relativt stabile forestillinger om publikum og bruksmønstre, må redaksjonene nå i langt større grad arbeide aktivt for å etablere og opprettholde kontakt med et publikum som ikke lenger kommer av seg selv.

Kapittel 6. Økonomi, forretningsmodell og erfart sårbarhet

Fra omstillingssjokk til varig, strukturell sårbarhet

Et tydelig trekk i intervjumaterialet er at økonomi ikke framstår som et bakteppe for avisinformantene fra lokaljournalistikken, men som en konstant ramme rundt hvordan redaksjonene tenker, prioriterer og forstår sin egen situasjon. Informantene snakker riktignok ulikt om hvor presset situasjonen er, men ingen av avisinformantene omtaler økonomien som stabil eller uproblematisk. Tvert imot beskrives den som noe man hele tiden må forholde seg til gjennom bemanning, publiseringsrytme, annonseavhengighet, abonnement, støtteordninger, distribusjon og prioritering av tid.

Samtidig er det ikke en krise som snakkes fram. Snarere tegnes et bilde av en lokaljournalistikk som, slik den erfares innenfra, har beveget seg fra akutt omstillingssjokk til en mer varig og strukturell sårbarhet.

Flere av informantene plasserer denne erfaringen i en historisk fortelling om tap og tilpasning. Petter peker eksplisitt tilbake på 2014 som et vannskille, da en betydelig nedbemanning rammet redaksjonen hans hardt. Han beskriver dette som «en periode der rundt en tredjedel av redaksjonsklubben forsvant», og knytter det samtidig til overgangen til nettet som hovedprodukt. Også andre informanter viser til tidligere nedbemanninger, sentralisering og langvarig annonsefall som grunnleggende erfaringer i bransjen.

Økonomisk press framstår dermed som en vedvarende tilstand lokaljournalistene har lært seg å arbeide innenfor. Det som har endret seg, er kanskje mindre at presset finnes, mer hvordan det oppleves: Som et permanent vilkår snarere enn en unntakstilstand.

Papirets seige avskjed

Papirøkonomien er i dag svekket, men ikke irrelevant. Flere beskriver papirproduktet som på vikende front, men samtidig fortsatt økonomisk betydningsfullt. For de fleste er det bare et tidsspørsmål før det forsvinner, men foreløpig inngår det fortsatt i redaksjonenes økonomiske og symbolske virkelighet.

Fredrik sier at «papiravisen er ikke lenger en tvangstrøye for oss, sammenlignet med tidligere, og vi står friere og mer kreativt i dag». Samtidig understreker han at de fortsatt tjener penger på papir, om enn mindre enn før. Kristoffer beskriver utviklingen mer paradoksalt: Tidligere var det papiravisleserne som finansierte den digitale transformasjonen, mens det nå, slik han ser det, i økende grad er det digitale som subsidierer «landinga av papiravisprosjektet». Flere av informantene gir uttrykk for at de gleder seg til den dagen de slipper å forholde seg til papiravisa.

Vi ser at papir ikke bare forstås som et foreldet produkt som fases ut, men som en økonomisk og symbolsk «reststruktur» som redaksjonene fortsatt må håndtere. Papiret er svekket, men ikke ferdig; det koster, men det bærer fortsatt inntekter, vaner og forventninger.

Å stå i en forskjøvet økonomi

Samtidig framstår brukerbetaling ikke lenger som et åpent strategisk spørsmål, men som et etablert premiss for lokaljournalistikkens økonomi. Informantene omtaler dette som en selvfølge snarere enn en omstilling. Jesper sier at: «Betaling fra brukerne er framtida», mens Marius sier at det var heldig for avisa hans at de la om til abonnementsmodell tidlig. Gaute beskriver hvordan «annonseøkonomien er blitt så mye svakere at modellen må hvile tyngre på leserinntekter».

Det interessante her er imidlertid ikke selve overgangen, men hvordan den erfares. Flere beskriver en situasjon der journalistikken i større grad må bære seg økonomisk i seg selv. Dette innebærer en forskyvning fra en økonomi der inntektene i stor grad kom fra et parallelt annonsemarked, til en situasjon der verdien av lokaljournalistikken kontinuerlig må realiseres i møtet med publikum. Slik knyttes økonomien tettere til spørsmål om relevans, lojalitet og betalingsvilje i den løpende redaksjonelle praksisen.

Flere informanter peker på at lokalavisene tidligere finansierte virksomheten gjennom et annonsemarked som i stor grad var lokalt og nasjonalt forankret. De siste 10-15 årene har konkurransen om annonsekronene i økende grad foregått utenfor det tradisjonelle mediemarkedet. Informantene beskriver ikke primært andre norske medier som hovedkonkurrenter, men globale teknologiplattformer. Fredrik sier det eksplisitt: «De største konkurrentene er ikke andre konsern, men amerikanske tech-selskaper». Kristoffer beskriver utviklingen mer polemisk og sier at de siste restene av annonsepengene «renner ut i den andre enden».

I intervjuene framstår annonsefallet derfor ikke bare som en økonomisk nedgang, men som en forskyvning i hvor medienes inntektsgrunnlag befinner seg – og dermed også i hvilke relasjoner lokaljournalistikken er økonomisk forankret i. Der annonsemarkedet tidligere var en integrert del av lokalavisens økonomiske økosystem, beskrives det nå som i stor grad flyttet til globale plattformer. Dette utgjør bakteppet for overgangen til brukerbetaling, som flere informanter framstiller mindre som et strategisk valg enn som en nødvendig tilpasning til et inntektsgrunnlag som allerede var i ferd med å forvitte.

Annonsefallet beskrives ikke bare som tapte inntekter, men som en opplevelse av forskjøvet kontroll. Ressurser som tidligere sirkulerte lokalt, forsvinner til aktører utenfor redaksjonenes rekkevidde, og som heller ikke bidrar til å opprettholde lokal journalistisk produksjon. Slik framstår økonomi i

materialet også som et spørsmål om avmakt: ikke bare fordi det er mindre penger, men fordi inntektsstrømmene i økende grad ligger utenfor det lokale mediehus kan påvirke.

Denne avmakten får også mer konkrete utslag i arbeidshverdagen. Når inntektsgrunnlaget i mindre grad er knyttet til lokale markeder, og i større grad til abonnementsinntekter som må vinnes én og én bruker av gangen, blir den økonomiske situasjonen tettere koblet til løpende redaksjonelle prioriteringer. Flere beskriver en arbeidshverdag der økonomi ikke lenger er noe som ligger ved siden av, men noe som kontinuerlig må håndteres gjennom vurderinger av hva som fungerer, hva som skaper lojalitet, og hva som faktisk utløser betaling. Dermed blir også usikkerheten mer nærværende: ikke bare som en overordnet bransjeutfordring, men som et vilkår som preger det daglige arbeidet.

En stille nedbemanning

Videre beskrives denne økonomiske sårbarheten ikke bare på et overordnet nivå, men som noe som direkte påvirker redaksjonell kapasitet og hverdag. Flere informanter kobler økonomi tett til bemanning, tid og faktiske muligheter til å gjøre journalistisk arbeid.

Clara sier at «de største barrierene for undersøkende journalistikk rett og slett er tid og penger». Trond sier at den økonomiske situasjonen i dag «neppe tilsier at det blir flere folk i redaksjonen». Petter beskriver hvordan det i praksis er blitt vanskelig å erstatte ansatte når de slutter eller går ut i permisjon. Karl sier at han «neppe har økonomi til to nye stillinger», selv om det egentlig trengs, og kanskje heller må basere seg på mer frilansbruk.

Informantene peker på en endring i bemanningssituasjonen. Redaksjonene har i mindre grad økonomisk handlingsrom til å opprettholde bemanningen på samme nivå som tidligere. Stillinger blir stående ubesatt over tid, eller erstattes ikke fullt ut, noe som fører til en gradvis reduksjon i samlet kapasitet. Nedbemanning framstår dermed ikke nødvendigvis som enkeltstående kutt, men som en stilltiende og løpende tilpasning til strammere økonomiske rammer. Der perioden rundt 2014 var preget av tydelige krisetiltak og store kutt, framstår nedbemanning i dette materialet som en mer kontinuerlig og integrert del av redaksjonenes økonomiske handlingsrom. Økonomi er altså ikke bare noe som påvirker resultatregnskapet; i informantenes erfaring er det direkte knyttet til hvilke lokaljournalistiske ambisjoner som er realistiske i hverdagen.

Hva slags journalistikk kan forsvares?

Dette «ambisjonsregnskapet» kommer tydelig til uttrykk når avisinformantene snakker om langsiktige eller prestisjefylte journalistiske satsinger. Flere informanter beskriver undersøkende journalistikk som noe de vil gjøre, men som må forsvares økonomisk på en annen måte enn løpende nyhetsproduksjon. Fredrik sier at regnestykket for gravejournalistikk ikke er enkelt: «En gravesak kan gi mange visninger

og salg, men ressursbruken er så stor at det ikke alltid lønner seg på kort sikt». Likevel velger Fredrik og redaksjonen å tro at denne typen journalistikk styrker merkevaren og gir abonnentene verdi. Her blir økonomi og journalistisk kvalitet ikke bare motsetninger, men del av en mer langsiktig vurdering av hva som bygger produktet.

Jesper sier på sin side at hans redaksjon ikke kommer til å satse like tungt på store prosjekter neste år som de har gjort dette året, nettopp fordi kostnaden var så høy og «det tærer hardt på en liten redaksjon». Informantene er dermed langt fra blinde for økonomien i journalistiske valg; de tenker eksplisitt i hva som kan forsvares, når, og med hvilke forventede gevinster.

Dette samsvarer med funnene i Norheims (2024) studie av gravejournalistikk i lokalaviser, der ressursknapphet, høyt produksjonspress og mangel på tid fremstår som sentrale barrierer for undersøkende arbeid. Som også Bjerknes (2022) viser, er tid en grunnleggende forutsetning for gravejournalistikk, både for å utvikle saker og for å verifisere informasjon. I små redaksjoner, der journalistene samtidig forventes å levere et høyt volum av daglige saker, oppstår det et strukturelt krysspress mellom produksjon og fordypning. Dette krysspresset er også godt dokumentert i internasjonal forskning, der Cancela og Dubied (2022) beskriver hvordan journalister kontinuerlig må navigere mellom nyhetslogikkens tempo og undersøkende journalistikks krav til tid og utholdenhet.

Samtidig viser Norheim at gravejournalistikk ofte legitimeres gjennom andre verdier enn kortsiktig lønnsomhet, særlig gjennom redaktørens prioriteringer og forestillingen om journalistikkens samfunnsoppdrag. Dette samsvarer med Mathisen (2010), som understreker at vilje og prioritering i redaksjonell ledelse er avgjørende for om slike prosjekter realiseres, og med Gynnild (2009), som peker på den sterke indre motivasjonen som driver journalister til å investere tid og ressurser i denne typen arbeid til tross for høye personlige og organisatoriske kostnader.

Der Norheim i hovedsak synliggjør hvilke faktorer som hemmer og fremmer gravejournalistikk, bidrar denne rapporten til å tydeliggjøre hvordan disse faktorene faktisk opererer i praksis gjennom ulike tidshorisonter for vurdering. Informantenes refleksjoner viser at journalistiske prioriteringer ikke bare handler om *hva* som er viktig, men *når* det må lønne seg. Løpende nyhetsproduksjon vurderes innenfor en kort tidshorizont, der saker må legitimere seg gjennom umiddelbare lesertall og produksjonseffektivitet. Gravejournalistikk, derimot, knyttes til en lengre tidshorizont, der verdien i større grad forstås som indirekte og opparbeidet over tid – i form av tillit, merkevarebygging og samfunnsrelevans (jf. Hovden, 2008).

Et sentralt funn i min studie er imidlertid at disse tidshorizontene ikke er sidestilte. Den korte tidshorizonten fremstår som strukturelt dominerende i redaksjonenes daglige prioriteringer, nettopp fordi den er tett koblet til målesystemer, produksjonskrav og ressursstyring. Den lange tidshorizonten

må derfor kontinuerlig begrunnes, forhandles, forsvares og i noen tilfeller nedprioriteres. Slik sett forskyves ikke bare balansen mellom ulike journalistiske idealer, men også mellom ulike måter å legitimere journalistikk på. Dette innebærer at spørsmålet om hva slags journalistikk som kan forsvares, i praksis også blir et spørsmål om hvilke tidsregimer journalistikken underordnes.

Konsern, knapphet og variasjon

Samtidig viser materialet betydelig variasjon i hvordan økonomisk press oppleves i ulike typer redaksjoner. Hos noen beskrives situasjonen som forbedret sammenlignet med for få år siden. Ruth sier at de har «snudd skuta økonomisk», og at situasjonen er bedre enn for et par år siden, selv om «gullalderen nok ikke kommer tilbake». Fredrik sier at «de siste årene har vært gode». Gaute sier at det er blitt bedre, selv om han legger til at han «vet av erfaring at slike perioder ikke nødvendigvis varer».

Hos andre er grunnstemningen mer preget av knapphet og forsiktighet. Henrik framstår nøktern og sier at utviklingen ikke går rett vei, og at «målet nå først og fremst er å begrense nedgangen». Remi beskriver en svært sårbar modell der selv små svingninger i annonseinntekter kan bety at en journaliststilling må kuttes fra en allerede liten redaksjon. Karl snakker fra en situasjon der avisa faktisk gikk konkurs før den ble kjøpt opp. Empirien peker derfor ikke mot én felles økonomisk erfaring, men mot et spekter fra forsiktig optimisme til vedvarende uro.

En viktig del av denne variasjonen ser ut til å handle om eierskap og organisering. Flere informanter beskriver konserntilhørighet som både støtte og press. Petter peker på at «kravet til økonomiske resultater er tydelig innenfor konsernet», og at aviser som går godt blir viktige fordi andre sliter. Kristoffer beskriver hvordan holdningen til konsernet har endret seg: Fra at det tidligere var enkelt å skylde på konsernleddet, til at man nå ser at innføringen av digital betaling og konsernfelles løsninger var helt avgjørende for å overleve. Samtidig sier flere at sentralisering og konsernlogikk også innebærer sterkere produksjonstrykk og mer standardisering. Helge beskriver at «konsernmakta er tydeligere enn før» og viser til kolleger i bransjen som opplever stort nettproduksjonspress. Konsern framstår dermed ikke som entydig løsning eller problem, men som en ambivalent struktur: Den gir ressurser, systemer og sikkerhet, men også krav, tempo og mindre autonomi.

Sårbarhet og støtte

For de små og uavhengige avisene ser sårbarheten annerledes ut. Ruth peker på at «... uavhengigheten både er en styrke og en svakhet: Vi har ingen i ryggen som kan hjelpe, men heller ingen som kan fjerne oss». Remi beskriver lokalavisa som del av et helt økosystem, der distribusjon, støtteordninger,

annonsemarked og redaksjonell kraft henger tett sammen. Flere informanter beskriver økonomien ikke bare som en sum av inntekter og utgifter, men som et samspill mellom mange ledd: postgang, e-avisbruk, dagligvareannonser, støtteordninger, samarbeid, distribusjon og lokal tilstedeværelse. Når ett ledd svekkes, merkes det raskt i de andre. Remis beskrivelse av hvordan seinere postlevering førte til at abonnentene i større grad etterspurte e-avis, er et godt eksempel på hvordan økonomi og publikumsvaner oppleves som vevd inn i hverandre.

Noen informanter trekker også fram støtteordninger som avgjørende for handlingsrommet. Remi sier eksplisitt at økt pressestøtte til de minste avisene gjorde det mulig å styrke stillingsressursene, selv om overskuddet dermed gikk ned. Karl sier at det er «... viktig å holde seg over bestemte abonnementsgrenser av hensyn til pressestøtten». Her framstår støtteordningene som en forutsetning for å opprettholde redaksjonell kapasitet. Det er likevel viktig å merke seg at informantene omtaler dette som midlertidig og betinget, ikke som en kilde til reell trygghet.

Økonomisk bærekraft som relevansspørsmål

Videre knytter enkelte informanter økonomisk bærekraft direkte til journalistisk relevans. Fredrik sier at «...vi må levere saker som gjør at folk opplever verdi i abonnementet sitt». Også Jesper peker, som vist tidligere, på at framtida ligger i at publikum er villige til å betale direkte for journalistikken. Flere beskriver dermed økonomisk overlevelse som avhengig av å levere journalistikk som oppleves som verdt å betale for.

Dette er ikke nytt i seg selv, men det får i materialet en mer erfaren og mindre ideologisk form enn i mye tidligere digitaliseringssnakk. Informantene framstår i liten grad som teknologisk optimistiske. De snakker ikke om digital transformasjon som en automatisk vekstmulighet, men som noe som bare virker dersom lokaljournalistikken faktisk klarer å framstå som uerstattelig for leserne.

Samtidig kommer det fram en tydelig usikkerhet knyttet til framtidige brukervaner og plattformer. Marius, som jobber i en lokalavis som går godt, formulerer dette skarpt når han sier at «dersom folk slutter å gå til nettavisas egne flater, så vet vi egentlig ikke hvordan vi skal tjene penger». Selv redaksjoner som opplever god abonnementsutvikling, ser ikke nødvendigvis framtida som trygg. Forretningsmodellen oppleves som bedre enn i den mest kaotiske omstillingsfasen, men fortsatt utsatt. Den er avhengig av at brukerne fortsatt finner veien til de redaktørstyrte flatene, og av at lokaljournalistikken fortsatt oppleves som noe man faktisk betaler for.

NRK-informantene snakker på sin side i liten grad om økonomi på samme måte som avisinformantene. Det betyr ikke at ressurs spørsmål er fraværende, men at forretningsmodell, annonsefall og abonnementslogikk i liten grad inngår i deres beskrivelser av arbeidshverdagen, selv om publikumstall

er svært viktig der også. Dette synliggjør hvor grunnleggende kommersielle rammer er for avisjournalisters erfaring av situasjonen. For dem er økonomien ikke bare et ledelsesnivå, men noe som griper direkte inn i forståelsen av hva som er mulig, forsvarlig og bærekraftig å gjøre redaksjonelt.

Oppsummering

Samlet peker kapittelet mot at lokaljournalistikkens økonomi ikke lenger erfares som en krise, men som et varig vilkår preget av omstilling, tilpasning og vedvarende usikkerhet. Informantene beskriver en situasjon der den akutte omstillingsfasen ligger bak dem, og der nye forretningsmodeller i større grad fungerer. Samtidig er opplevelsen av stabilitet begrenset. Snarere framstår økonomien som noe man har lært seg å arbeide innenfor, uten at de grunnleggende utfordringene er løst.

Det mest presise analytiske begrepet er derfor ikke krise eller stabilisering, men *normalisert sårbarhet*. Økonomisk press framstår ikke som et avvik, men som en permanent ramme for redaksjonell virksomhet. Dette gir seg utslag i bemanning, produksjonstakt, prioriteringer og vurderinger av hva slags journalistikk som er mulig å gjennomføre.

Kapitlet viser samtidig at denne sårbarheten ikke bare handler om nivået på inntektene, men om hvordan økonomien er organisert. Overgangen fra annonsebasert finansiering til brukerbetaling innebærer at journalistikkens verdi i større grad må realiseres kontinuerlig i møte med publikum. Dermed blir økonomien tettere koblet til løpende redaksjonelle vurderinger av relevans, lojalitet og betalingsvilje.

Et sentralt funn er at dette også innebærer en forskyvning i hvordan journalistiske prioriteringer legitimeres. Løpende nyhetsproduksjon vurderes innenfor en kort tidshorisont, der saker må forsvare seg gjennom umiddelbar respons og produksjonseffektivitet. Mer ressurskrevende journalistikk, som undersøkende arbeid, knyttes til en lengre tidshorisont, der verdien forstås mer indirekte. Disse tidshorisontene er imidlertid ikke sidestilt. Den korte tidshorisonten framstår som strukturelt dominerende, fordi den er tett koblet til målesystemer, ressursstyring og daglig drift.

Dermed blir økonomi i dette materialet ikke bare et spørsmål om inntekter og kostnader, men om hvilke former for journalistikk som lar seg legitimere innenfor ulike tidsregimer. Sårbarheten ligger ikke bare i at ressursene er begrensede, men i at de mekanismene som styrer prioriteringene, systematisk favoriserer kortsiktig produksjon framfor langsiktig fordypning.

I dette perspektivet framstår lokaljournalistikkens økonomi som et strukturelt rammeverk som ikke bare begrenser handlingsrommet, men også former hva slags journalistikk som i praksis framstår som mulig, forsvarlig og bærekraftig over tid.

Kapittel 7: Ressurser i redaksjonen, tempo og bemanning

Høyere tempo og mindre marginer

På tvers av intervjuene tegnes et tydelig bilde av en arbeidshverdag preget av høyere tempo, sterkere produksjonspress og mindre romslige rammer enn tidligere. Flere beskriver en situasjon der det er færre ansatte, flere publiseringsplattformer og mer stoff som skal produseres fortløpende. Samtidig oppleves marginene som små. Fravær merkes raskt, og kapasiteten til mer tidkrevende journalistikk er begrenset.

Petter beskriver hvordan nedbemanning og bortfall av spesialiserte roller har endret hverdagen i redaksjonen. Der det tidligere fantes dedikerte fotografer, må journalistene i dag i større grad gjøre alt selv. Samtidig peker han på at det ikke bare er arbeidsmengden i seg selv som bekymrer ham, men det som ikke lenger blir gjort: «Det er mye mer vi *ikke* gjør. Det er det som bekymrer meg mest.»

Også i mindre redaksjoner beskrives en hverdag med høyt tempo og begrenset kapasitet til å arbeide langsiktig. Remi peker på at redaksjonen i praksis opererer på et minimumsnivå, der fravær av én person umiddelbart merkes i produksjonen. Dette innebærer at kapasiteten i stor grad bindes opp i løpende nyhetsdekning. Som han uttrykker det: «Vi har jo mange ideer, men [...] man må ta unna den her nyhetsdekninga.»

Tilsvarende beskriver Elise et vedvarende produksjonspress i en svært liten redaksjon, der ambisjonen om flere daglige egenproduserte saker skal oppfylles med svært begrensede ressurser: «Vi er bare to personer, og har mål om minst fire egenproduserte saker daglig, syv dager i uka». Produksjonskravene framstår dermed ikke som et resultat av økt kapasitet, men som krav som opprettholdes uavhengig av redaksjonens størrelse.

På tvers av intervjuene tegnes det dermed et bilde av redaksjoner som opererer med minimale buffere, der den daglige nyhetsproduksjonen i praksis strukturerer hva som lar seg gjøre. Konsekvensen er ikke bare høyt arbeidspress, men også en forskyvning i journalistiske prioriteringer, der mer tidkrevende og langsiktige prosjekter systematisk presses til side.

Økt personavhengighet

Et gjennomgående trekk i materialet er ikke allsidigheten i seg selv – den har lenge vært en del av lokaljournalistrollen – men at den nå utøves under skjerpede rammevilkår. Flere informanter beskriver hvordan redusert bemanning gjør redaksjonene mer avhengige av hver enkelt medarbeiders kompetanse. Som Gaute uttrykker det: «Har du åtte ansatte, så er du veldig prisgitt den kompetansen

de åtte ansatte sitter på.» Når bemanningen samtidig er redusert over tid, øker konsekvensene av både fravær og kompetansegap.

I denne situasjonen får allsidigheten en annen karakter enn tidligere. Den handler ikke bare om å dekke flere felt, men om å opprettholde produksjon på tvers av fagområder, geografier og plattformer med begrensede ressurser. Anette beskriver dette med formuleringen «vi er poteter, alle sammen», mens Elise peker på hvordan én og samme journalist må håndtere alt fra politisk dekning til lette menneskenære saker i løpet av en arbeidsdag.

På tvers av intervjuene framstår derfor allsidighet mindre som en profesjonell idealtype og mer som en organisatorisk nødvendighet. Der allsidighet tidligere kunne være knyttet til rollen som lokal ekspert med bred kjennskap til lokalsamfunnet (jf. Mathisen, 2010; Lamark & Morlandstø, 2002), framstår den her i større grad som en funksjonell bredde, der den enkelte må dekke flere stoffområder, plattformer og oppgaver parallelt. Redaksjonene blir mer robuste i den forstand at flere kan gjøre mye, men samtidig mer sårbare fordi kapasiteten er konsentrert på færre personer. Konsekvensen er et økt krav til tempo, fleksibilitet og selvstendighet, der produktivitet og bredde ikke bare er ønskede egenskaper, men forutsetninger for å opprettholde driften.

Fordypning under press: selektiv profesjonalisering i lokaljournalistikken

Som vist tidligere, er en sentral spenning i materialet knyttet til forholdet mellom løpende produksjon og mer tidkrevende journalistikk. Flere informanter peker på at det er vanskelig å frigjøre tid til graveprosjekter eller større journalistiske løp.

Jesper beskriver hvordan gravejournalistikk må kjempe om plass i en travel nyhetshverdag: «For det første må du kjempe i redaksjonen for å få tid til å gjøre det.» Samtidig understreker han hvor ressurskrevende slike prosjekter er. Også Trond peker på hvordan presset om å fylle publiseringsflatene gjør det fristende å velge raskere løsninger: «Det blir ofte litt for enkelt å ty til disse kjappe, lette dokumentsakene». Dermed oppstår en situasjon der mange ideer finnes, men der tiden til å utvikle dem er knapp.

Dette peker mot en arbeidshverdag der gravejournalistikk ikke bare er ressurskrevende i seg selv, men framstår som en praksis som må presses inn i – og kontinuerlig forhandles innenfor – en produksjonslogikk dominert av tempo, volum og løpende publisering.

Samtidig viser materialet at denne utviklingen ikke bare innebærer press, men også endringer i hvordan journalistikken organiseres. Informantene fra NRK og de større avisredaksjonene beskriver en økt grad av profesjonalisering, særlig gjennom mer systematisk, internt teamarbeid og spesialisering i de litt

større redaksjonene. Beate forteller at redaksjonen i dag arbeider tettere i team enn tidligere: «Vi jobber i mye mer team enn det vi gjorde før». Dette kan innebære at journalister, fotografer og grafikkressurser samarbeider tettere om saker, noe hun mener styrker journalistikken: «Jeg vil si at kvaliteten på det vi gjør er blitt bedre.»

I større redaksjoner beskrives også mer formaliserte strukturer for langsiktig arbeid. Fredrik viser til en rolle som graveleder med ansvar for å utvikle kompetanse og prosjekter, mens Lars beskriver en egen gravegruppe som arbeider fulltid med større journalistiske løp: «Vi jobber i lange prosjekter. Noen varer i noen måneder og et halvt år, noen varer i flere år.» Her er ambisjonen å levere færre saker, men med større gjennomslagskraft.

Materialet peker dermed mot en form for selektiv profesjonalisering: Mens enkelte deler av lokaljournalistikken utvikles gjennom økt spesialisering, teamarbeid og mer strategisk organisering, skjer dette innenfor en samlet ressursramme der den brede nyhetsproduksjonen samtidig blir mer presset. Resultatet er ikke en generell styrking av handlingsrommet, men en differensiering der kapasitet til fordypning i økende grad konsentreres i bestemte roller, prosjekter eller redaksjoner.

Denne differensieringen kan også peke mot en mer langsiktig utvikling der kapasiteten til fordypning ikke bare varierer mellom redaksjoner, men muligens forsterkes over tid. Redaksjoner som har ressurser til å etablere spesialiserte roller, team og arbeidsformer, kan også utvikle kompetanse og strukturer som ytterligere styrker evnen til å arbeide langsiktig. Samtidig kan redaksjoner med begrenset bemanning og høyt produksjonspress i mindre grad ha mulighet til å gjøre tilsvarende investeringer.

Materialet gir ikke grunnlag for å konkludere med en entydig utvikling i denne retningen, men peker mot en mulig asymmetri der kapasitet til fordypning i økende grad konsentreres i bestemte deler av feltet. I et slikt perspektiv blir spørsmålet ikke bare hvor mye journalistikk som produseres, men hvordan ulike typer journalistisk kapasitet fordeles mellom redaksjoner.

Denne utviklingen kan også ses i lys av bredere diskusjoner om lokaljournalistikkens samfunnsrolle. Norske myndigheter og utredninger har de senere årene pekt på lokaljournalistikk som en viktig del av samfunnets informasjons- og beredskapsstruktur, blant annet gjennom dens rolle i å sikre lokalkunnskap, offentlighet og kritisk kontroll (Buvarp & Sivertsen, 2025).

I dette perspektivet handler forskjellene som kommer fram i materialet ikke bare om ressurser, men om hva slags journalistikk det faktisk er rom for lokalt. Studien gir ikke grunnlag for bastante konklusjoner, men peker mot at redaksjoner med ulike økonomiske og organisatoriske forutsetninger også kan ha ulike muligheter til å prioritere fordypning.

Oppsummering

Samlet tegner intervjuene et bilde av en arbeidshverdag preget av et tydelig spenn mellom to utviklingstrekk: økt profesjonalisering på enkelte områder og økt press i den løpende nyhetsproduksjonen. I deler av redaksjonene utvikles mer spesialiserte og strategiske arbeidsformer, der teamorganisering og dedikerte ressurser muliggjør mer langsiktig og gjennomarbeidet journalistikk. Samtidig preges den brede produksjonen av høyere tempo, færre ansatte og begrenset handlingsrom, der den daglige publiseringslogikken legger sterke føringer for hva som lar seg gjøre.

Analysen viser imidlertid at disse utviklingstrekkene ikke bare eksisterer side om side, men henger sammen. Kapasitet til fordypning etableres gjennom prioriteringer som samtidig forutsetter at andre deler av produksjonen strammes til. Resultatet er ikke en generell styrking av journalistikken, men en differensiering der ulike typer arbeid gis ulike vilkår.

Denne differensieringen gjør seg også gjeldende mellom redaksjoner. Mens større redaksjoner i større grad kan etablere spesialiserte roller og avsette ressurser til langsiktig arbeid, vil mindre redaksjoner oftere være bundet til den løpende nyhetsproduksjonen. Dermed får ikke alle redaksjoner samme mulighet til å utvikle kapasitet til fordypning.

Dette kan forstås som en form for selektiv profesjonalisering: Mens enkelte deler av journalistikken utvikles gjennom økt spesialisering og langsiktighet, skjer dette innenfor en samlet ressursramme der den daglige produksjonen i økende grad standardiseres og presses. Utviklingen framstår dermed som en dobbel bevegelse, der handlingsrom ikke utvides samlet sett, men omfordeles mellom ulike former for journalistisk arbeid.

Kapittel 8: Eksterne nettverk og samarbeid

Samarbeid som normalt tilstand

Et tydelig trekk i intervjumaterialet er at samarbeid framstår som en stadig mer integrert del av lokaljournalistikkens arbeidsform. Der journalistikk tidligere ofte ble forstått gjennom forestillinger om konkurranse mellom redaksjoner, beskriver mange av informantene i dag samarbeid som både nødvendig, nyttig og i mange tilfeller helt avgjørende for å opprettholde kapasitet og kvalitet.

Dette gjelder samarbeid mellom lokalaviser, mellom aviser og NRK, internt i konsern, i graveprosjekter, gjennom Samarbeidsdesken, og i noen tilfeller også med internasjonale journalistnettverk, skoler og lokalmiljøer. Samarbeid brukes på flere måter. Noen ganger handler det om å dele stoff, bilder eller enkeltressurser. Andre ganger dreier det seg om kompetansedeling, metodeutvikling eller større og mer krevende graveprosjekter som én redaksjon ikke kunne løftet alene.

I flere intervjuer framstår samarbeid derfor ikke som et tillegg til den ordinære journalistikken, men som en nødvendig del av hvordan den faktisk blir til.

Konsern, deling og faglige støttehjul

For mange små og mellomstore redaksjoner er konserninterne nettverk en sentral del av denne samarbeidslogikken. Petter beskriver hvordan det «snakkes mye sammen på tvers av konsernet», og understreker samtidig at de fleste mediehus er «dønn avhengig» av bidrag konsernet kan komme med, særlig når det gjelder produktutvikling og andre støttefunksjoner. Samtidig peker han på at enkelte tidligere fellessatsinger på innhold, som fylkesgrupper og felles nettdesk, senere ble avvirket fordi man ønsket å ha kompetansen tettere på det enkelte mediehuset. Hos Petter framstår konsernsamarbeidet dermed som en pendel mellom sentralisering og lokal forankring.

Også Henrik, Remi, Kristoffer, Elise og Espen beskriver konsernene som viktige infrastrukturer for deling av stoff, erfaringer, måleverktøy og kompetanse. Henrik peker på regionsamlinger, nasjonale samlinger og digitale møteplasser der erfaringer og råd utveksles fortløpende. Remi beskriver stoffutveksling mellom Polaris-avisene i sin landsdel, og forteller også at redaksjonene i hans region «spleiser på et par stillinger». Kristoffer er mindre opptatt av enkeltprosjekter, men framhever hvordan konsernet gir tilgang til bredere HR-kompetanse og bidrar til profesjonalisering av ansettelser og arbeidsprosesser.

Flere beskriver dessuten deling av innhold som en naturlig del av hverdagen, enten gjennom fri flyt-ordninger, partneravtaler eller lånesaker. Samtidig understreker informantene ofte at slik deling må være relevant for eget publikum. Kristoffer sier eksplisitt at de er «veldig nøye med hva vi plukker», og

at det må ha «en form for relevans». Dette peker mot en viktig balanse i materialet: Samarbeid og deling er normalisert, men må hele tiden avpasses mot lokal identitet og lokal relevans.

Samarbeid som løsning på ressursknapphet

En særlig tydelig funksjon ved samarbeidet er at det gjør det mulig å håndtere saker som ellers ville vært for store eller krevende for enkeltredaksjoner. Dette kommer klart fram i flere intervjuer om gravejournalistikk.

Clara beskriver hvordan en stor gravesak ikke ville vært mulig uten samarbeid med NRK. NRK hadde flere ressurser og kunne gjøre arbeid som hennes avis ikke hadde kapasitet til alene, blant annet i USA. Jesper er enda tydeligere når han snakker om NRKs rolle inn mot lokalavisene, og løfter fram et bestemt samarbeid: «Så vi hadde ikke fått til den saken uten dem, tror jeg ikke.» Hos begge framstår samarbeidet ikke bare som nyttig, men som en forutsetning for at sakene kunne følges helt ut.

Gaute beskriver en lignende situasjon da hans redaksjon fikk et tips de ikke hadde ressurser eller nok kunnskap til å håndtere på egen hånd. Løsningen ble et samarbeid med både NRK og en riksavis for å øke både kompetanse- og ressursgrunnlaget. Han understreker at dette representerer «en måte å jobbe på som vi ikke har gjort før». Også her framstår samarbeid som et svar på en ny virkelighet der sakene ofte er for komplekse til å løses innenfor én liten redaksjon.

Dette går også igjen i omtalen av Samarbeidsdesken. Ruth sier at Samarbeidsdesken har «åpna nye muligheter» fordi mye av arbeidet med å hente inn tall, statistikk og sortere materiale gjøres der. For små redaksjoner betyr dette at de får tilgang til datagrunnlag og metoder de ellers ikke ville hatt kapasitet til å utvikle selv. Remi og Espen beskriver Samarbeidsdesken på lignende måter: som en arena som både gir kontaktflater og tilgang til journalistiske muligheter som ellers ville vært utenfor rekkevidde.

Lokal forankring og nasjonal rekkevidde

En annen tydelig dimensjon er at samarbeid ofte kombinerer lokal forankring med større rekkevidde. Beate beskriver dette særlig klart når hun snakker om samarbeidet mellom NRK og mindre lokalaviser. Hun framhever at lokalavisene ofte sitter nærmest kildene og har de beste lokale nettverkene og den lokale kompetansen, mens NRK har flere grave- og produksjonsressurser. Når disse kobles sammen, oppstår det hun beskriver som «en veldig god synergi».

Dette poenget går igjen flere steder. NRK beskrives ofte som en aktør med kapasitet og gjennomslagskraft, mens lokalavisene bidrar med nærhet, lokalkunnskap og kildetilgang. Samarbeidet blir dermed ikke bare en måte å dele arbeid på, men en måte å koble sammen ulike journalistiske styrker.

Helge setter dette inn i et bredere normativt perspektiv når han sier at «et sterkere samarbeid mellom NRK og lokalavisene er viktig for å sikre mediemangfoldet», og at bransjen i større grad bør «stå sammen framfor å gå til krig mot hverandre». Han peker også eksplisitt på behovet for å «stå sammen mot tech-galskapen». Dette må forstås i lys av det som tidligere er beskrevet som en forskyvning i annonsemarkedet, der stadig større deler av inntektene tilfaller internasjonale teknologiselskaper. I dette perspektivet forskyves også forståelsen av konkurranse: Den oppleves ikke lenger primært som en konkurranse mellom norske aviser, men som en konkurranse med globale plattformer. Dermed blir det også lettere å dele metoder, erfaringer og noen ganger materiale på tvers av redaksjoner. Samarbeid framstår i dette perspektivet som en strategi for å styrke journalistikken i møte med ytre press, snarere enn som et brudd med journalistikkens grunnlogikk.

Nettverk som fagmiljø og læringsstruktur

Samarbeid handler for informantene ikke bare om enkeltprosjekter, men også om faglige nettverk og mer varige læringsstrukturer. Flere informanter trekker fram LLA, SKUP, medieklynger, konferanser og uformelle bransjenettverk som viktige arenaer for å treffe andre i samme situasjon, hente inspirasjon og få råd.

Remi og Ruth beskriver LLA som særlig viktig for små redaksjoner; selv om medlemsavisene ligger langt fra hverandre, har de ofte mer til felles med hverandre enn med større mediehus i egne regioner. Slike møteplasser gjør det mulig å etablere kontakter man senere kan bruke når man trenger råd eller samarbeid. Fredrik peker på noe lignende når han sier at «kontaktpunktene er flere enn før», og nevner både SKUP og medieklyngen i Bergen som viktige faglige arenaer.

I de større og mer spesialiserte miljøene blir nettverkslogikken enda tydeligere. Lars beskriver hvordan de regionale gravegruppene i NRK prøver å arbeide som «et samla fagmiljø», med ukentlige møter mellom graveredaktører og ressurser som deles mellom miljøene. Emma utdyper dette ved å beskrive både interne NRK-samarbeid og eksterne samarbeidsprosjekter der redaktører bruker hverandre til etiske vurderinger, prioriteringer og praktiske diskusjoner underveis i prosjektene. Samarbeid framstår her som en måte å bygge og vedlikeholde et journalistisk fagmiljø på, ikke bare som en midlertidig løsning i enkeltsaker.

Fra lokale samarbeid til internasjonale nettverk

Materialet viser også at samarbeid ikke stopper ved nasjonale grenser. I flere intervjuer omtales internasjonale nettverk som en stadig viktigere del av journalistisk praksis, særlig i undersøkende journalistikk og i saker med transnasjonale forbindelser. «Det er stadig mer vanlig med internasjonalt gravesamarbeid», forteller Lars.

Clara forteller om kontakt med en svensk avis for hjelp til innsyn i dokumenter i Sverige. Fredrik viser til en sak om oppdrett der tilgang til relevant språkkompetanse, blant annet gjennom en utenlandsk student, bidro til å bryte barrierer i arbeidet etter hvert som saken strakte seg ut over nasjonale grenser. En NRK-informant nevner kontakt med blant annet Danmarks Radio, SVT og Yle, samt internasjonale graveorganisasjoner som inviterer til samarbeid rundt felles publisering og deling av materiale.

Emma gir et systematisk bilde av dette feltet. Hun beskriver hvordan internasjonale samarbeidsprosjekter gjerne bygger på felles faktasjekkdokumenter, deling av materiale og diskusjoner om presseetikk, identifisering og titler, samtidig som hver redaktør har ansvar for publisering i egen redaksjon. Marius trekker dette videre når han beskriver avisas omfattende eksterne nettverk med både journalistiske, teknologiske og akademiske miljøer i Norge, Europa og USA. For ham er det å «... koble seg på de nettverkene som er, avgjørende for å utvikle journalistikken».

Slik peker materialet mot en utvikling der lokaljournalistikken i noen tilfeller inngår i langt større og mer sammensatte kunnskaps- og samarbeidsnettverk enn det som tradisjonelt har vært forbundet med lokalmediedrift. Dette kan forstås som en videreutvikling av det som i Olsen (2021) beskrives som en «grenseløs tid», der det lokale ikke kan forstås som en fast geografisk enhet, men som noe som kontinuerlig konstitueres gjennom relasjoner i større nettverk. I dette materialet framstår imidlertid ikke disse relasjonene bare som en overordnet ramme, men som konkrete arbeidsformer som inngår i den løpende journalistiske praksisen. Slik kan dette også forstås som en form for lokal-digital forankring, der det lokale ikke primært opprettholdes gjennom fysisk nærhet, men gjennom deltakelse i nettverk som muliggjør tilgang til ressurser, kompetanse og informasjon på tvers av geografiske grenser. Samtidig er det lokale fortsatt et avgjørende orienteringspunkt, i den forstand at det er lokale problemstillinger, hendelser og publikum som gir arbeidet retning og relevans.

Samarbeidets grenser og spenninger

Selv om samarbeid i hovedsak beskrives positivt, rommer materialet også tydelige forbehold. Petter peker, som nevnt, på at enkelte fellessatsinger er blitt avviklet til fordel for sterkere lokal forankring. Gaute advarer mot at økt samarbeid også kan føre til at redaksjonelt stoff blir «for ensarta». Karl sier at samarbeid er viktig, men også krevende, og at han «... i praksis ofte ikke har tid til å delta fullt ut».

Disse utsagnene viser at samarbeid ikke opphever behovet for lokal autonomi, lokal prioritering og redaksjonell egenart. Tvert imot blir en del av samarbeidsarbeidet nettopp å finne balansen mellom deling og egenprofil, mellom fellesskap og lokal stemme. Clara sier dette eksplisitt når hun omtaler samarbeid som «en balansegang» som må vurderes fra sak til sak.

Samarbeidskulturen i materialet er derfor ikke grenseløs eller friksjonsfri. Den framstår snarere som pragmatisk og situasjonsavhengig: Samarbeid brukes når det gir tydelig merverdi, men må hele tiden holdes opp mot hensynet til lokal relevans, lokal identitet og redaksjonell kontroll. Dette synliggjør også en sentral spenning fra Olsen (2021): At lokaljournalistikken samtidig inngår i større nettverk og må opprettholde en idiosynkratisk lokal forankring. I materialet framstår denne spenningen ikke bare som et overordnet premiss, men som noe som kontinuerlig håndteres i redaksjonell praksis.

Oppsummering

Samlet peker intervjuene mot et tydelig skifte i hvordan lokaljournalistisk arbeid organiseres og forstås. Samarbeid framstår ikke lenger som et unntak eller som noe som primært skjer i særskilte prosjekter, men som en integrert del av lokaljournalistikkens infrastruktur. Det brukes til å dele kompetanse, bygge faglige nettverk, løfte større saker og håndtere oppgaver som ellers ville vært utenfor rekkevidde for enkeltredaksjoner.

Analysen viser samtidig at denne utviklingen ikke bare handler om mer samarbeid, men om en forskyvning i hvordan journalistikk faktisk produseres. Lokaljournalistikken framstår i økende grad som et arbeid som skjer gjennom relasjoner – der kunnskap, ressurser og publisering kobles på tvers av redaksjoner, nivåer og i noen tilfeller også landegrenser. Samtidig opphever ikke disse nettverkene behovet for lokal forankring. Tvert imot blir en sentral del av det journalistiske arbeidet å balansere samarbeid mot hensynet til lokal relevans, egenart og redaksjonell kontroll.

Kapitlet peker dermed mot en lokaljournalistikk som ikke kan forstås som enten stedbundet eller nettverksbasert, men som en praksis som opererer i spennet mellom disse. Det lokale framstår ikke som avgrenset, men som noe som formes gjennom slike forbindelser – samtidig som det kontinuerlig må forankres og avgrenses i møte med dem. Dette danner et viktig utgangspunkt for å forstå det som i neste kapittel analyseres som en mer eksplisitt *glokal* journalistisk praksis.

Kapittel 9: Glokaljournalistikk

Lokaljournalistikken som knutepunkt i større sammenhenger

Overgangen fra samarbeid som supplement til samarbeid som arbeidsform peker mot en mer grunnleggende forskyvning i hvordan lokaljournalistikk utøves. Intervjuene viser hvordan redaksjonene i praksis opererer i et kontinuerlig spenn mellom det stedbundne og det nettverksbaserte, der saker, kilder og kunnskapsgrunnlag ofte beveger seg på tvers av etablerte geografiske grenser.

I dette materialet kan dette forstås som en form for *glokaljournalistikk*: en praksis der journalistikken både springer ut av lokale forhold og samtidig utvikles gjennom forbindelser som strekker seg utover det lokale. Bevegelsen går dermed i to retninger. I noen tilfeller tar journalistikken utgangspunkt i konkrete lokale hendelser eller problemstillinger som krever at redaksjonen kobler seg på større nettverk for å forstå og følge saken videre. I andre tilfeller handler arbeidet om å bringe bredere utviklingstrekk – økonomiske, politiske, kulturelle eller teknologiske – hjem til lokalsamfunnet, og gjøre dem relevante og forståelige i en lokal kontekst.

Intervjuene viser hvordan lokale redaksjoner arbeider i dette skjæringspunktet mellom nære steder og større nettverk av økonomi, politikk, teknologi, migrasjon og sikkerhet. Lokaljournalistikken framstår dermed ikke bare som en lokal institusjon eller offentlighet, men også som et funksjonelt knutepunkt i slike forbindelser. Av og til må den utover kommunegrensene, av og til utover regionsgrensene, og av og til utover nasjonale grenser – og andre ganger handler arbeidet om å trekke verden inn, og gjøre den lokalt meningsfull.

Dette handler ikke bare om hvordan journalistikken produseres, slik forrige kapittel viste, men om hva som utgjør selve sakene og hvordan de utvikles. Lokale saker viser seg i økende grad å være del av større sammenhenger. Som Marius påpeker, «det som skjer i [byen] nå, det henger sammen med prosesser i Europa og i verden». Relevans oppstår dermed i et samspill mellom avgrensning og forbindelser, der det lokale både fungerer som filter og som utgangspunkt for å koble saker til større sammenhenger.

Dekningsområdet er en relasjonell størrelse

Som tidligere forskning har vist, kan lokaljournalistikkens dekningsområde ikke forstås rent geografisk, til tross for et uttalt fokus på det lokale. Det interessante i denne sammenhengen er derfor ikke nødvendigvis at saker krysser kommune- eller landegrenser, men hvordan slike overskridelser inngår som en integrert del av lokaljournalistisk arbeid på ulike nivåer. Av og til er det relevant å bringe inn nabobyen, andre ganger kinesisk industri eller amerikansk politikk. Lokale saker er ofte koblet til større

transnasjonale strukturer, enten det gjelder økonomiske nettverk, næringskjeder, internasjonale selskaper, sikkerhetspolitikk eller migrasjon.

Clara formulerer dette presist når hun sier at man i lokal graving noen ganger «graver seg innover, og av og til så må man liksom grave seg utover». Tilsvarende beskriver flere informanter hvordan saker utenfor det formelle dekningsområdet blir relevante dersom de får konsekvenser for lokalsamfunnet. Ruth viser til en nærliggende by og sier at den er «utenfor vårt dekningsområde, men flyplassen der er vår flyplass òg», mens Trond forteller at redaksjonen aktivt forsøker å hente nasjonale saker hjem ved å identifisere lokale koblinger.

Det lokale fungerer ikke primært som en avgrensning, men som et kriterium: Saker blir journalistisk relevante i det øyeblikket de kan forankres i lokale erfaringer, relasjoner eller konsekvenser. Det lokale framstår dermed mindre som en geografisk beholder og mer som et relasjonelt filter, der relevans oppstår i spennet mellom avgrensning og forbindelser.

Flere informanter beskriver samtidig hvordan slike forbindelser ikke alltid er synlige fra start, men må avdekkes gjennom journalistisk arbeid, og at det i noen tilfeller også blir tydelig hvor grensene går. En informant viser til en sak om byggearbeid med forgreininger til Baltikum, der redaksjonen så seg nødt til å «stanse ved landegrensa» fordi de ikke hadde ressurser eller kompetanse til å forfølge saken videre. Dette illustrerer ikke bare forbindelsene i saken, men også begrensningene i lokaljournalistikkens rekkevidde. Barrierer knyttet til språk, tid, ressurser og nettverk trekkes fram som grenser for hvor langt saker iblant kan følges.

Materialet peker dermed ikke mot en grenseløs globalisering, men mot en praksis preget av kontinuerlige avveininger. Lokaljournalistikken framstår som et sted der globale prosesser ikke bare avdekkes, men også oversettes, prioriteres og tilpasses en lokal offentlighet.

Videre viser intervjuene at enkelte steder i seg selv er tett innvevd i globale strukturer. Særlig eksempler fra nordnorske aviser illustrerer hvordan lokalsamfunn kan være direkte koblet til romfart, geopolitikk, migrasjon og internasjonale næringskjeder. Her blir det tydelig at det lokale ikke bare kobles til globale prosesser utenfra, men allerede er en del av dem. Dette betyr også at lokaljournalistikken i slike områder må orientere seg utover for å kunne forklare det som skjer hjemme. Det globale kommer ikke i tillegg til det lokale, men er en del av de vilkårene lokalsamfunnet virker innenfor.

Ideer oppstår gjennom globale koblinger og global læring

Informantfortellingene viser også hvordan journalistiske ideer ofte oppstår nettopp i møtet mellom lokale observasjoner og større sammenhenger. Dette kommer tydelig fram i intervjuet med Einar.

Han beskriver hvordan ideer ikke nødvendigvis utvikles lineært fra lokale hendelser, men gjennom uventede koblinger der små, konkrete observasjoner åpner for større sammenhenger. En tilsynelatende lokal sak kan, slik han beskriver det, peke videre mot større strukturer eller aktører utenfor det lokale – enten det gjelder teknologiske systemer, næringsaktører eller geopolitiske forhold. Det avgjørende i Einars tilfelle ser ut til å være kombinasjonen av inngående lokalkunnskap og en bredere orientering mot hva som skjer utenfor det lokale.

Det analytisk interessante her er at det globale ikke bare er noe som oppstår i etterkant av journalistikken, men noe som er innebygd i selve idéutviklingen. Journalistiske saker utvikles gjennom å koble nivåer, ikke ved å bevege seg fra det ene til det andre. De globale perspektivene framstår dermed også som avhengige av journalistenes nysgjerrighet, orienteringsevne og vilje til å forfølge sammenhenger som i utgangspunktet ikke er åpenbare.

Benedicte forteller videre at denne typen arbeid krever betydelig læringsvilje fra journalistenes side. Hun beskriver hvordan hun måtte sette seg inn i både komplisert teknologi og amerikanske politiske forbindelser for å forstå den lokale saken hun arbeidet med. Slik understreker materialet at globaljournalistikk ikke bare er en tematisk orientering, men også en kompetanseutfordring.

Vi ser altså tegn til det som kan kalles et utvidet kunnskapsgrunnlag i lokaljournalistikken, der lokalkunnskap ikke lenger er tilstrekkelig i seg selv, men må suppleres med evnen til å identifisere og forstå sammenhenger på tvers av nivåer.

Glokaljournalistikk som oversettelsesarbeid

Den globale journalistikken handler også om å gjøre det kompliserte forståelig. Her er Benedicte et særlig tydelig eksempel. I hennes arbeid med en lokal sak som var tett knyttet til amerikansk politikk, kinesiske markedsreaksjoner og europeiske rammebetingelser, ble den sentrale utfordringen ikke først og fremst tilgang eller innsyn utenlands, men å formidle komplekse sammenhenger på en måte som ikke «flyr over hodet på folk».

For Benedicte består det journalistiske arbeidet dermed i å gjøre slike koblinger begripelige i en lokal kontekst. Globaljournalistikk handler med andre ord ikke bare om å koble nivåer, men om å oversette komplekse strukturer til lokal mening. Det globale blir ikke journalistisk relevant av seg selv, men må skrives inn i erfaringer, arbeidsplasser, konflikter og framtidsutsikter som leserne kjenner igjen.

Samtidig viser Benedicte at slike saker ikke bare har lokal relevans. Hun forteller at «denne typen saker også blir mye lest utenfor dekningsområdet», blant annet av aktører med økonomiske eller profesjonelle interesser i saken. Dette peker mot at globaljournalistikk i enkelte tilfeller også fungerer som en inngang til å forstå globale prosesser for et bredere publikum.

Glokaljournalistikk som metode – og som dilemma

Et sentralt trekk ved denne globale journalistikken er at samarbeid ofte er en forutsetning for å kunne følge saker utover det lokale nivået. Internasjonale graveprosjekter og samarbeid med større redaksjoner gjør det mulig å håndtere komplekse saker som ellers ville vært utilgjengelige.

Samtidig synliggjør materialet en tydelig spenning. Jesper peker på det som kan beskrives som en form for global hodepine: Å følge saker utover, samarbeide bredt og oppnå nasjonal eller internasjonal gjennomslagskraft gir journalistisk anerkjennelse, men styrker ikke nødvendigvis lokalavisens økonomi eller kjerneoppdrag. Han beskriver dette som sitt store dilemma og illustrerer det ved å vise fram to saker på avisas front: en hyperlokal gravesak om konflikt i et borettslag og en annen gravesak som redaksjonen har brukt lang tid på å følge langt utover kommunegrensene. Den første har fått svært mange lesere, den andre middels. Jesper sier:

«Og da er det et spørsmål: Skal man istedenfor å ha to store, gode saker i året ha 15 mer lokale? Og jeg heller kanskje litt mer mot det siste, da. For med en gang en gravesak blir en nasjonalsak, så mister vi litt momentum».

Når globale prosjekter både krever betydelige ressurser og trekker oppmerksomheten bort fra den løpende dekningen, oppstår det dermed et dilemma mellom det som gir faglig kredibilitet og det som opprettholder den lokale journalistiske infrastrukturen. Glokaljournalistikk framstår slik ikke bare som en mulighet, men også som en vedvarende prioriteringsutfordring.

Oppsummering

Samlet viser kapitlet at glokaljournalistikk ikke bare handler om at lokale saker strekker seg utover det lokale, men om en bestemt måte å utvikle, produsere og formidle journalistikk på. Det lokale fungerer fortsatt som et grunnleggende filter for relevans, men denne relevansen oppstår i økende grad gjennom forbindelser til større økonomiske, politiske og teknologiske sammenhenger.

Analysen viser at disse forbindelsene virker på flere nivåer samtidig. Dekningsområdet framstår som relasjonelt snarere enn rent geografisk, der saker blir relevante når de kan forankres i lokale erfaringer – også når årsakene ligger utenfor det formelle dekningsområdet. Samtidig oppstår globale perspektiver allerede i idéutviklingen, der journalister identifiserer og forfølger koblinger mellom lokale observasjoner og større strukturer. Denne journalistikken innebærer også et omfattende oversettelsesarbeid, der komplekse prosesser må gjøres forståelige og meningsfulle i en lokal offentlighet.

Glokaljournalistikk framstår dermed som en praksis der journalistikken kontinuerlig beveger seg mellom nivåer: fra det lokale og utover, og fra det globale og hjem. Samtidig synliggjør materialet at

denne orienteringen ikke er uten kostnader. Den krever tid, kompetanse og samarbeid, og gir ikke nødvendigvis økonomisk uttelling i en lokal abonnementslogikk. Glokaljournalistikk er dermed både en nødvendig orientering og en vedvarende prioriteringsutfordring – en praksis der lokaljournalistikken må balansere mellom å følge sakene utover og samtidig forbli relevant, lesbar og bærekraftig hjemme.

Kapittel 10. Teknologi, arbeidsflyt, KI og sosiale medier

KI som hjelpemiddel i hverdagen

Digital teknologi utgjør i dag en grunnleggende del av lokaljournalistikkens arbeidsvilkår. Intervjuene viser hvordan arbeidsflyt, publiseringsformer og prioriteringer i stor grad er strukturert rundt digitale systemer, der journalistikken produseres for nett først og deretter eventuelt tilpasses andre plattformer. Publiseringsverktøy, analyseverktøy og sosiale medier framstår ikke som tillegg til journalistikken, men som integrerte rammer for hvordan arbeidet organiseres og gjennomføres. Gaute sier at det har vært «en voldsom transformasjon av hvordan vi gjør ting og hva vi bruker krefter på».

Samtidig viser materialet at hvordan disse rammene tas i bruk, varierer betydelig mellom redaksjoner.

I noen redaksjoner framstår den teknologiske omstillingen som avklart, der «digital kompetanse ... ikke er problemet lenger» (Gaute). I andre oppleves den fortsatt som et pågående arbeid, der utfordringen ikke først og fremst er tilgang til verktøy, men å utvikle kompetanse til å bruke dem journalistisk. Som Marius påpeker, handler det om «å forstå mulighetsrommet» og å «senke terskelen for å ta i bruk det som finnes av teknologi i dag». Ikke uventet var alle informantene innom bruk av kunstig intelligens i intervjuene.

Kunstig intelligens beskrives først og fremst som et praktisk hjelpemiddel i den daglige arbeidsflyten. Flere bruker KI til transkribering, språkvask, sammenfatninger, tekstutkast, research og systematisering av dokumenter og data. Beate beskriver KI som en «drodlepartner som kan gi raske forslag til vinklinger og språklige forbedringer». Elise forteller at redaksjonen bruker KI aktivt til transkribering, tekstutkast og spesiallagde botter som skriver i avisas stil, mens Lars beskriver bruk av Gemini til research, idéutvikling, systematisering av data og tekstforbedring.

Også i små redaksjoner brukes KI og beslektede verktøy pragmatisk. Remi nevner transkriberingsverktøy, sammenfatning av store dokumenter og konsernutviklede hjelpemidler knyttet til eiendomsregister og tekstgjennomgang. Henrik går enda lenger i å beskrive en arbeidsflyt der automatiserte motorer brukes til å overvåke postlister, hente inn stoff og produsere korte faktasaker basert på strukturerte datakilder.

Flere informanter ser KI som godt egnet til standardiserte oppgaver, men mindre relevant for journalistikkens kjerne. Henrik sier eksplisitt at de «kommer med saker som KI ikke driver med», og Trond trekker opp et lignende skille når han sier at «...KI trolig vil ta over mange rutineoppgaver, slik at journalister kan bruke mer tid på det som er gullet, det som ingen andre enn oss kan gjøre. Nemlig dra ut og møte folk og skrive historiene deres».

Et tydelig mønster i materialet er dermed at KI først og fremst forstås som støtte for rutine, oversikt og effektivisering – ikke som erstatning for lokaljournalistikkens kjerneoppdrag.

Uro, ambivalens og håndverkets grenser

Samtidig er samtalen om KI preget av tydelig ambivalens. Flere informanter understreker at KI også skaper uro, både praktisk, profesjonelt og normativt. Lars peker eksplisitt på faren for hallusinasjoner og understreker at verktøyene må kvalitetssikres i større grad. Beate er enda mer eksplisitt i sin uro: Hun bruker KI daglig til språkvask, oppsummeringer og idéarbeid, men beskriver samtidig utviklingen som «skummel». Hun er særlig opptatt av hvor vanskelig det blir å skille mellom ekte og kunstig innhold, og uttrykker frykt for både stemmekloning, visuell manipulasjon og at journalistene skal «gjøre oss sjøl dumme» ved å slutte å tenke selv.

Denne dobbeltheten går igjen i flere intervjuer. KI framstår som arbeidsbesparende og nyttig, men også som en teknologi som utfordrer grunnleggende forestillinger om journalistisk håndverk, kontroll og troverdighet. Espen formulerer dette mest dramatisk når han sier at lokaljournalistikken vil bli «truffet veldig hardt av KI-bølgen», og at det som nå sees, bare er «stille før stormen». Marius uttrykker en lignende dobbelthet når han sier at «KI er både trussel og mulighet». Han peker særlig på framveksten av generative økosystemer – som søkemotorer, chatbaserte tjenester og andre KI-verktøy – som i økende grad kan fungere som mellomledd mellom journalistikken og publikum. Når slike systemer oppsummerer, filtrerer eller presenterer nyhetsinnhold på egne premisser, kan det utfordre lokalavisas rolle som direkte informasjonsleverandør.

KI framstår dermed ikke bare som et nytt verktøy, men som en teknologi som reiser spørsmål om profesjonell autonomi, redaksjonell kontroll og journalistikkens samfunnsrolle.

Sosiale medier som nødvendighet og usikkerhet

Sosiale medier er et annet gjennomgående tema i intervjuene. Facebook framstår fortsatt som den viktigste trafikkmotoren for mange lokalaviser (jf. Olsen, 2018a). Henrik, Ruth og Espen beskriver alle Facebook som en sentral kanal for distribusjon og lesertrafikk, og Espen beskriver hvordan en tredjedel av trafikken kommer derfra. Samtidig understreker flere at denne avhengigheten oppleves som problematisk. Henrik sier at redaksjonen prøver å gjøre seg «minst mulig avhengig» av Facebook, mens Karl omtaler Facebook som en direkte konkurrent og en «stor trussel» for avisa, fordi plattformen tar oppmerksomhet uten å tilby kritisk journalistikk.

Flere peker også på at plattformlogikken er blitt mer uforutsigbar. Lars og Helge beskriver hvordan endringer i algoritmer og sentralisering av kontoer har gjort det vanskeligere å nå publikum lokalt. Helge sier at Meta «stramma veldig inn» og at Facebook tidligere var «løsninga på alt», men at dette

ikke lenger gjelder. I NRK-materialet kommer det dessuten fram en spenning mellom lokal redaksjonell kompetanse og sentralisert plattformstyring, der lokale miljøer i mindre grad selv styrer kontoer og distribusjon.

Samtidig beskrives TikTok, Instagram, Reels og videoformater som viktige, men mer usikre og eksperimentelle arenaer. Flere sier at de må være der, men uten helt å vite hvorfor eller hvordan det bør gjøres best. Gaute formulerer dette treffende når han sier at redaksjonen forsøker å være til stede «der vi ikke helt vet hvorfor vi er». Ruth peker på at «bruken av Instagram og Snapchat er preget av uklarhet og personavhengighet», mens Lars beskriver hvordan manglende lokal kontroll i NRK over TikTok-innhold også svekker redaksjonens egen kompetanseutvikling. Sosiale medier framstår dermed både som nødvendige distribusjonskanaler og som ustabile infrastrukturer redaksjonene ikke fullt ut kontrollerer. Dette kan også ses i sammenheng med analysen av unge lesere i kapittel 5, der tilstedeværelsen på disse plattformene framstår som viktig for å nå nye brukergrupper, men samtidig vanskelig å omsette til en tydelig redaksjonell strategi.

Video, visualitet og multimodalitet

Et annet tydelig trekk på tvers av intervjuene er den økte betydningen av video, bilder og multimodale fortellerformer. Flere peker på at video har fått større plass i arbeidshverdagen, og at dette også endrer kompetansekravene til journalistene. Anette sier at «alle journalister om få år må kunne lage og redigere video på mobil», og Fredrik peker på at «bilder og video spiller en stadig større rolle i hva som faktisk blir lest».

Gaute beskriver hvordan redaksjonen bruker betydelige ressurser på TikTok og Instagram, og hvordan videosaker ofte produseres for sosiale medier først og deretter gjenbrukes på avisas egne flater. Espen og Beate peker på noe lignende når de beskriver en virkelighet der stoff i økende grad må fungere på tvers av plattformer og formater. Emma løfter dette til et mer overordnet nivå, men peker samtidig på noe som også får konsekvenser for lokaljournalistikken: at journalistisk innhold i økende grad utvikles med tanke på flere publiseringsformer samtidig, og dermed inngår i en bredere multimodal publiseringslogikk.

Flere av informantene beskriver en arbeidshverdag der produksjonen i økende grad foregår på tvers av formater og plattformer, og der ulike uttrykksformer inngår som en del av det daglige arbeidet. Skrift framstår fortsatt som en sentral del av journalistikken, men ikke lenger som tilstrekkelig alene.

I en tidligere studie på lokaljournalistikk og digital transformasjon (Olsen, 2018a), ble tilsvarende endringer i stor grad forstått som et spørsmål om å tilegne seg «digital kompetanse». I dette materialet framstår de samme endringene annerledes: ikke som et tillegg til journalistikken, men som en

omforming av selve praksisen. Det som tidligere ble omtalt som kompetanse, framstår nå som en integrert del av produksjonen.

Dette gjenspeiles også i hvordan informantene snakker om arbeidet sitt. Begreper som «digital kompetanse» brukes ikke eksplisitt, og digitale ferdigheter framstår i liten grad som noe som må tematiseres eller legitimeres. Snarere framstår de som en implisitt og normalisert del av journalistrollen.

Dette kan tolkes som et tegn på at digitaliseringen ikke lenger oppleves som en overgang eller et kompetanseprosjekt, men som en integrert tilstand. Det som tidligere ble forstått som en tilleggs- eller spesialkompetanse, framstår nå som en grunnleggende forutsetning for å kunne utøve journalistisk arbeid.

Teknologi som effektivisering – og som avstand

Flere av informantene beskriver videre hvordan teknologi som gjør arbeidet raskere og mer effektivt, også kan skape større avstand til kilder og publikum. Gaute sier at «mye i dag gjøres inne som før ble gjort ute», og at dette har gjort journalistikken mer effektiv, men også redusert kontakten med folk i lokalsamfunnet. Fredrik er inne på noe lignende når han sier at «redaksjonen fysisk er fjernere fra publikum», samtidig som den er «tettere på gjennom målinger og sosiale medier».

Vi ser en spenning: Teknologien gir redaksjonene flere hjelpemidler, raskere respons og bedre oversikt, men kan også trekke journalistikken inn i mer skjermbaserte og sentraliserte arbeidsformer. Slik sett handler teknologisk endring ikke bare om innovasjon, men også om hvilke typer nærhet og distanse som produseres i redaksjonelt arbeid.

Denne spenningen kan også forstås i lys av Silverstones (2003;2007) begrep om «proper distance» og Balls (2016) videreutvikling til «proper time». Hos Silverstone handler avstand ikke primært om fysisk nærhet, men om en moralsk fordring: å være tilstrekkelig nær til å forstå, men tilstrekkelig distansert til å kunne handle ansvarlig. Ball utvider dette til også å gjelde tid, og peker på behovet for en journalistikk som både er rask nok til å engasjere og langsom nok til å ivareta kompleksitet og nyanser.

I lys av dette framstår ikke funnene i materialet først og fremst som en reduksjon i nærhet, men som en forskyvning i hvordan nærhet og distanse etableres. Den fysiske tilstedeværelsen i lokalsamfunnet suppleres – og delvis erstattes – av digitale kontaktflater, målinger og kontinuerlig respons. Samtidig utfordres muligheten for «proper time» av en produksjonslogikk preget av tempo, volum og publiseringspress.

Dette peker mot en mer grunnleggende spenning i lokaljournalistikken: ikke bare hvor raskt eller hvor nært den arbeider, men hvordan betingelsene for å etablere forståelse, relevans og ansvarlighet forskyves i en digital og målstyrt medievirkelighet (jf. Olsen, 2018a).

Lokaljournalistikk som plattformmotstand

Intervjuene peker mot at lokaljournalistikken ikke bare tilpasser seg plattformene, men også i noen sammenhenger fungerer som en motkraft til plattformlogikken. Som vi har sett er flere informanter tydelige på at plattformer, automatisering og KI kan håndtere rutinepregede oppgaver, korte faktasaker og distribusjon, men at de ikke uten videre kan overta det som oppfattes som lokaljournalistikkens kjerne. Denne kjernen beskrives indirekte gjennom flere intervjuer som lokal kunnskap, lokale relasjoner og lokale historier. Trond sier det klart når han løfter fram møtet med folk og historiene deres som «gullet». Henrik trekker opp et lignende skille når han sier at redaksjonen lager saker «som KI ikke driver med». Karl beskriver lokale Facebook-grupper som «fulle av reklame og rykter, men uten kritisk journalistikk». Fredrik peker på at «framtidens nisje vil være troverdig informasjon».

Sett samlet peker dette mot en analytisk forståelse der lokaljournalistikken står i et dobbelt forhold til teknologi: Den er dypt avhengig av teknologiske systemer, men den forsvarer samtidig noe som ikke lar seg redusere til plattformenes logikk. Nettopp fordi plattformene premierer fart, volum og standardisering, kan lokaljournalistikkens forankring i sted, relasjon og tillit framstå som en motvekt.

Oppsummering

Samlet viser intervjuene at teknologi ikke lenger framstår som et tillegg til lokaljournalistikken, men som en grunnleggende forutsetning for hvordan journalistikken produseres, distribueres og forstås. Redaksjonene arbeider i det som framstår som en digital normaltilstand, der tidligere skiller mellom «kjernejournalistikk» og «digitale ferdigheter» i stor grad er visket ut.

Samtidig synliggjør materialet at denne utviklingen innebærer mer enn effektivisering. Teknologien bidrar til å omforme arbeidsprosesser, kompetansekrav og relasjonen til publikum. Den gir nye former for oversikt og kontakt, men kan også skape økt avstand gjennom mer skjermbaserte og sentraliserte arbeidsformer. Lokaljournalistikken framstår dermed som en praksis der nærhet og distanse i økende grad etableres gjennom digitale grensesnitt, heller enn gjennom fysisk tilstedeværelse alene.

Et tredje sentralt trekk er at lokaljournalistikken ikke bare tilpasser seg teknologiske og plattformbaserte logikker, men også avgrenser seg mot dem. Informantene peker på at automatisering og KI kan overta rutinepregede oppgaver, men ikke det som oppfattes som journalistikkens kjerne: lokal kunnskap, relasjoner og tillitsbasert historiefortelling. Slik framstår lokaljournalistikken som både dypt

avhengig av teknologiske systemer og samtidig orientert mot å opprettholde et eget profesjonelt handlingsrom.

Kapitlet viser dermed ikke en entydig utvikling, men en sammensatt bevegelse der effektivisering, usikkerhet, eksperimentering og profesjonell grensemarkering eksisterer side om side.

Kapittel 11. Avslutning

Lokaljournalistikken mellom *space* og *place*

Denne rapporten har undersøkt hvordan lokaljournalistiske aktører erfarer sin lokal-digitale forankring. Analysen viser at lokaljournalistikken ikke kan forstås som enten stedbunden eller nettverksbasert, men som en praksis som kontinuerlig opererer i spennet mellom det Manuel Castells omtaler som *space of places* og *space of flows* (Castells, 2010, 2013). Det lokale består fortsatt som et grunnleggende orienteringspunkt, men fungerer i økende grad som et relasjonelt filter for relevans snarere enn som en fast geografisk avgrensning. Analysen viser samtidig at det lokale ikke bare er relasjonelt, men også selektivt produsert. Hva som framstår som «lokalt», er ikke gitt på forhånd, men formes gjennom redaksjonelle prioriteringer, ressursbegrensninger og publikumstilpasninger. Det innebærer at enkelte steder, temaer og grupper gis større synlighet enn andre, og at lokaljournalistikken dermed også besitter stor makt til å definere hva det lokale faktisk er.

Den lokaljournalistiske praksisen framstår som preget av vedvarende omstilling og spenninger. Journalistene har i stor grad tilpasset seg nye teknologiske, økonomiske og organisatoriske rammer, men uten at grunnleggende utfordringer er løst. Lokaljournalistikken opererer dermed under det som kan beskrives som en *normalisert sårbarhet*.

Suksesskriterier og barrierer

Når det gjelder hva som oppfattes som suksesskriterier for god lokaljournalistikk i dag, peker materialet tydelig på betydningen av lokal relevans, gjenkjennelse og tilknytning. Stoff som oppleves som nært – enten geografisk, sosialt eller erfaringsmessig – framstår som det mest bærekraftige både journalistisk og økonomisk. Rapporten viser at økt bruk av måldata ikke nødvendigvis svekker lokaljournalistikkens stedlige forankring. Tvert imot tyder analysen på at overgangen til brukerbetaling og mer avanserte måleparametre har synliggjort den økonomiske verdien av lokalt forankret stoff. Det lokale framstår dermed ikke bare som en normativ forpliktelse, men som en dokumenterbar og bærekraftig kjerne i publikumsrelasjonen. Samtidig er evnen til å koble lokale saker til større sammenhenger en stadig viktigere kompetanse, særlig i møte med komplekse samfunnsspørsmål.

Relevans framstår i liten grad som en egenskap ved bestemte målgrupper eller stoffkategorier. Snarere etableres relevans situert, i møtet mellom sak, form og publikums erfaringer. Dette innebærer en forskyvning fra en segmentbasert til en mer relasjonell forståelse av hva som oppleves som viktig og meningsfullt.

Barrierene ligger i stor grad i mangel på tid, ressurser og kompetanse til å følge slike saker fullt ut. Særlig lokale saker og undersøkende journalistikk framstår som ressurskrevende og vanskelig å prioritere i en arbeidshverdag preget av høyt tempo og kontinuerlig publisering.

Rollen til den lokal-digitale journalisten

Rapporten viser at rollen til den lokal-digitale journalisten i dag er utvidet og mer sammensatt enn tidligere. Journalisten skal fortsatt være tett på lokalsamfunnet og besitte inngående lokalkunnskap, men må samtidig kunne navigere i digitale plattformer, data, publikumstall og et mer komplekst informasjonslandskap, som også inkluderer internasjonale hendelser og strømninger.

Skrift er fortsatt en kjernekompetanse for avisjournalistene, men ikke lenger tilstrekkelig alene. Journalistrollen innebærer i økende grad arbeid på tvers av formater, plattformer og uttrykksformer. Samtidig framstår profesjonsforståelsen som mer praksisnær og pragmatisk enn normativt formulert. Journalistene beskriver ikke rollen gjennom abstrakte idealer, men gjennom konkrete vurderinger og avveininger i arbeidshverdagen.

Det trer også fram noen strukturerende spenninger i denne rollen. Teknologien inngår i et dobbelt forhold til lokaljournalistikken. Den utgjør en grunnleggende forutsetning for produksjon, distribusjon og publikumskontakt, men fungerer også som et referansepunkt for profesjonell grensemarkering. Nettopp i møte med plattformlogikker og automatisering blir lokal kunnskap, relasjoner og tillitsbasert historiefortelling tydeliggjort som journalistikkens kjerne. På den ene siden løftes det stedlige nærværet og de egenproduserte, lokale historiene fram som lokaljournalistikkenes kjerne og «gull». På den andre siden innebærer arbeidsformen i stadig økende grad mindre tid ute i felt og sterkere binding til publiseringsflyt og desk. Tilsvarende beskrives publikum som mer styrende enn tidligere, men denne styringen skjer i stor grad gjennom aggregerte data og målinger snarere enn gjennom direkte kontakt, og informantene knytter også stor tillit til publikumstallene. Lokaljournalistrollen formes dermed i et krysspress mellom nærhet og avstand, erfaring og data, tilstedeværelse og distribusjon.

Samtidig peker rapporten mot en profesjonsforståelse som i økende grad er pragmatisk og praksisbasert. Journalistrollen artikuleres i liten grad gjennom overordnede idealer, men kommer til uttrykk som situerte vurderinger og håndverksmessige avveininger i arbeidshverdagen. Profesjonelle normer framstår dermed mindre som eksplisitte prinsipper og mer som internalisert, taus kunnskap.

Forståelsen av det lokale

Et gjennomgående funn i rapporten er ikke bare at det lokale framstår som et dynamisk og forhandlingsbart felt, men hvordan denne forhandlingen faktisk skjer i journalistisk praksis. Relevans

etableres gjennom konkrete koblinger mellom steder, relasjoner og konsekvenser, ikke gjennom en forhåndsdefinert geografisk avgrensning.

Det lokale fungerer dermed mindre som en ramme for hva som skal dekkes, og mer som et operativt kriterium som aktiveres i det øyeblikket en sak kan forankres i lokale erfaringer. Dette innebærer ikke bare en forskyvning fra et territorielt til et relasjonelt lokalitetsbegrep, slik tidligere forskning har pekt på (Engan, 2016; Hess & Waller, 2017; Olsen, 2018a), men en konkretisering av hvordan denne forskyvningen utspiller seg i redaksjonelle vurderinger: Saker gjøres lokale gjennom aktivt koblings- og oversettelsesarbeid.

I dette materialet framstår nærhet dermed ikke som en gitt egenskap ved en hendelse, men som noe som produseres journalistisk. Dette nyanserer også klassiske nyhetskriterier som nærhet (Galtung & Ruge, 1965), ved å vise hvordan nærhet i praksis etableres gjennom relasjonelle koblinger snarere enn geografisk avstand alene.

Publikum og digitale praksiser

Publikum spiller i dag en mer direkte og strukturerende rolle i lokaljournalistikken enn tidligere, særlig gjennom analyseverktøy og løpende målinger. Dette gir redaksjonene et mer empirisk grunnlag for beslutninger, men innebærer samtidig en innsnevring av hva som regnes som relevant kunnskap om publikum. Det som ikke lar seg måle, risikerer i større grad å falle utenfor den redaksjonelle oppmerksomheten. Samtidig tyder funnene på at denne utviklingen ikke nødvendigvis har svekket det lokale, men snarere synliggjort verdien av det.

Det som leses og konverterer abonnenter, er i stor grad det nære, gjenkjennelige og lokalt forankrede stoffet. Lokaljournalistikken framstår dermed som mer datadrevet, men ikke nødvendigvis mindre lokal. Den lokal-digitale forankringen synes styrket. Samtidig opplever redaksjonene betydelig usikkerhet knyttet til yngre lesere. Disse forstås ikke som uinteresserte, men som orientert mot andre plattformer, formater og rytmer. Utfordringen ligger derfor ikke primært i interesse, men i å etablere nye former for relasjon mellom unge brukere og redaktørstyrte medier.

Et sett av gjennomgående spenninger

På tvers av analysen framtrer lokaljournalistikken som en profesjon preget av flere strukturerende spenningsdimensjoner:

1. Mellom det lokale som bred fellesskapsdekning og som selektiv produksjon av relevans
2. Mellom økt databasert innsikt i publikum og en innsnevret publikumsforståelse

3. Mellom lokal relevans som normativt ideal og som økonomisk bærekraftig logikk
4. Mellom uttalte profesjonelle idealer og praksisbasert, taus kunnskap
5. Mellom en stabil kjerne i journalistrollen og en arbeidshverdag preget av kontinuerlig tilpasning
6. Mellom å nå publikum og å få dem til å bli
7. Mellom økt effektivisering og behovet for å bevare det som ikke lar seg standardisere
8. Mellom strukturell sårbarhet og en opplevd normalisert arbeidshverdag
9. Mellom stedlig forankring og utvidede, globale forbindelser

Disse spenningene er ikke midlertidige, men framstår som varige vilkår. Lokaljournalistikken utvikles ikke gjennom å løse dem, men gjennom å håndtere dem i praksis. Og denne håndteringen ikke følger én enkel bevegelse. Tvert imot peker intervjuene mot det som kan beskrives som både selektiv profesjonalisering og normalisert sårbarhet. Enkelte deler av journalistikken styrkes gjennom spesialisering, samarbeid og mer strategiske arbeidsformer, samtidig som den brede nyhetsproduksjonen blir mer presset og ressursknapp. Lokaljournalistikken framstår dermed som både robust og utsatt på samme tid.

Implikasjoner for bransjen

Rapporten peker på flere sentrale implikasjoner.

For det første framstår lokal relevans som den viktigste bærebjelken i en digital medieøkonomi. Det stedlige, gjenkjennelige og abonnementsutløsende stoffet er ikke svekket, men snarere styrket. Der lokaljournalister tidligere ofte var opptatt av å allmenngjøre eller universalisere stoffet, er de i dag i større grad opptatt av å forankre det i lokal relevans.

For det andre innebærer globaljournalistikk nye krav til kompetanse, tid og samarbeid. Dersom redaksjonene skal kunne følge saker utover det lokale nivået, forutsetter dette investeringer i nettverk, kompetanse og arbeidsformer som gjør dette mulig.

For det tredje viser analysen et tydelig behov for å utvikle nye relasjoner til yngre publikum. Dette handler ikke bare om distribusjon, men om å forstå hvordan relevans etableres i et mer fragmentert medielandskap.

For det fjerde peker materialet på at teknologi, og særlig kunstig intelligens, introduserer en ny type usikkerhet i lokaljournalistikken. Redaksjonene tar i bruk nye verktøy, men uten etablerte normer for hvordan de best bør anvendes journalistisk. Teknologisk utvikling er dermed ikke bare et spørsmål om implementering, men om løpende profesjonell avklaring. Implikasjonen er at redaksjonene i økende grad må utvikle egne praksiser, kompetanse og vurderingsformer i møte med teknologien, snarere enn å lene seg på etablerte standarder. Dette gjelder særlig i skjæringspunktet mellom effektivisering og

redaksjonell kontroll, der nye muligheter samtidig utfordrer etablerte forestillinger om kvalitet og ansvar.

Videre forskning

Rapporten peker også mot behov for videre forskning, særlig knyttet til:

- publikums faktiske bruk og opplevelse av lokaljournalistikk
- unges medievaner og relasjoner til redaktørstyrte medier
- langsiktige konsekvenser av KI og automatisering i redaksjonelt arbeid
- hvordan forskjeller i ressurser, kompetanse og nettverk mellom små og store redaksjoner former hvilke globale saker som faktisk kan utvikles, og hvor langt de kan følges

Avsluttende refleksjon

Samlet sett viser rapporten at lokaljournalistiske aktører erfarer sin lokal-digitale forankring som et arbeid mer enn en tilstand. Det lokale framstår ikke som en fast ramme, men som noe som må etableres og gjenskapes i møte med digitale arbeidsformer, publikumstall, ressursbegrensninger og saker som strekker seg utover det umiddelbart nære.

Forankringen skjer dermed ikke én gang for alle, men som en løpende praksis der journalister kobler, oversetter og prioriterer mellom ulike hensyn. De beveger seg kontinuerlig mellom nærhet og utsyn, tempo og fordypning, tall og skjønn – i et arbeid der det lokale ikke bare finnes, men stadig må gjøres relevant.

Lokaljournalistikken framstår slik ikke som enten stedbunden eller digital, men som en praksis der disse dimensjonene er vevd inn i hverandre. Lokal-digital forankring er derfor ikke noe man oppnår, men noe man holder i gang – et kontinuerlig arbeid med å få det nære til å bety noe, også når rammene for hva som er nært, er i bevegelse.

Referanser:

- Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso.
- Ball, B. (2016). Multimedia, slow journalism as process, and the possibility of proper time. *Digital Journalism*, 4(4), 432–444.
- Baines, D. (2012). Hyper-local news: A glue to hold rural communities together? *Local Economy*, 27(2), 152–166. <https://doi.org/10.1177/0269094211428860>
- Bjerknes, F. (2022). Inventive factfinders: Investigative journalism as professional self-representation, marker of identity and boundary work. *Journalism Practice*, 16(6), 1037–1056.
- Buvarp, P. M. H., & Sivertsen, E. G. (2025). Valgpåvirkning i 2023 og 2024 – en trendstudie (FFI-rapport 25/002).
- Cancela, P., & Dubied, A. (2022). Stay strong, get perspective, or give up: Role negotiation in small-scale investigative journalism. *Journalism Studies*, 23(9), 1056–1076. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2022.2067585>
- Castells, M. (1997). *The power of identity*. Blackwell.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (2013). *Communication power*. Oxford University Press.
- Denzin, N. K. (1999). Evaluating qualitative research in the poststructural moment: The lessons James Joyce teaches us. In A. Bryman & R. G. Burgess (Eds.), *Qualitative research*. SAGE.
- Edy, J. A. (2014). Collective memory in a post-broadcast world. In B. Zelizer & K. Tenenboim-Weinblatt (Eds.), *Journalism and memory* (pp. 66–79). Palgrave Macmillan.
- Engan, B. (2015). Perceived relevance of and trust in local media. In R. Kleis Nielsen (Ed.), *Local journalism: The decline of newspapers and the rise of digital media*. I.B. Tauris.
- Engan, B. (2016). *Bindeledd og grensesnitt: Lokalavisen som formidler av stedlig identitet, institusjonell politikk og medborgerkultur* (Doktoravhandling). Nord Universitet.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of foreign news in the Norwegian press. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64–90.
- Gripsrud, J. (2017). Offentlighet: Idealer, realiteter og tilfellet Norge. In J. Gripsrud (Ed.), *Allmenningen*. Universitetsforlaget.
- Gynnild, A. (2009). *Kreativ under press*. IJ-forlaget.
- Hess, K. (2013). Breaking boundaries. *Digital Journalism*, 1(1), 48–63.
- Hess, K., & Waller, L. (2017). *Local journalism in a digital world*. Palgrave.
- Holand, A. M. (2014). Når fornyer lokalavisa seg? In L. Morlandstø & A. Krumsvik (Eds.), *Innovasjon og verdiskaping i lokale media*. IJ-forlaget.

- Holand, A. M., Mortensen, T. E., Mathisen, B. R., Morlandstø, L., Rogstad, E. T., & Olsen, K. S. (2025). Fra nære nyheter til nye nærheter: Livet i det lokale/globale nettverksamfunnet. In *The New Local: Journalistikk og nye medier*. Nord universitet.
- Hovden, J. F. (2008). *Profane and sacred: A study of the Norwegian journalistic field* (Doktoravhandling). Universitetet i Bergen.
- Høst, S. (2005). *Det lokale avismønsteret: Dekningsområder, mangfold og konkurranse 1972–2002*. Institutt for journalistikk.
- Høst, S. (2018). *Avisåret 2018*. Høgskulen i Volda.
- Høst, S. (2021). *Avisåret 2020: Papiraviser og betalte nettaviser*. Høgskulen i Volda.
- Kitch, C. (2017). *Journalism as memory*. In T. P. Vos (Ed.), *Journalism*. Walter de Gruyter.
- Lippmann, W. (1997). *Public opinion*. Transaction Publishers.
- Lamark, H., & Morlandstø, L. (2002). *Hederlig menneske – god journalist*. IJ-forlaget.
- Lamark, H., & Morlandstø, L. (2019). Kvaliteten bor i mellomrommene. In B. R. Mathisen & L. Morlandstø (Eds.), *Blindsoner og mangfold – en studie av journalistikken i lokale og regionale medier*. Orkana Akademisk.
- Mathisen, B. R. (Ed.). (2010). *Lokaljournalistikk – Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* IJ-forlaget.
- Mathisen, B. R. (2013). *Gladsaker og suksesshistorier – en sosiologisk analyse av lokal næringslivsjournalistikk* (Doktoravhandling). Universitetet i Nordland.
- Mathisen, B. R., & Morlandstø, L. (2019). Variert struktur viktig for mangfoldet. In B. R. Mathisen & L. Morlandstø (Eds.), *Blindsoner og mangfold – en studie av journalistikken i lokale og regionale medier*. Orkana Akademisk.
- Njaastad, O. (2004). *Tv-journalistikk: Bildenes fortellerkraft*. Gyldendal Akademisk.
- Norheim, A. D. (2024). «Du må ha redaktør som virkelig vil»: Ein studie av kva som hindrar og fremmer gravejournalistikk i norske lokalaviser (Masteroppgåve). Universitetet i Bergen.
- Olsen, G. R. (2022). Medfødt instinkt eller øvingssak? In B. K. Fonn, E. L. Hovlid, & B. R. Mathisen (Eds.), *Presse, profesjon og politikk – festskrift til Paul Bjerke* (s. 117–136). Cappelen Damm Akademisk.
- Olsen, K. S. (2018a). *Tradisjonsforankrede og digitaldreide lokaljournalister* (Doktoravhandling). Nord Universitet.
- Olsen, K. S. (2018b). What we talk about when we talk about local journalism. *Sur le Journalisme*, 7, 126–139.
- Olsen, K. S. (2021). Lokaljournalistikken i en grenseløs tid. *Norsk medietidsskrift*, 28(1), 1–15. <https://doi.org/10.18261/issn.0805-9535-2021-02-04>
- Olsen, R. K. (2024). Verdimatrisen – et konseptuelt rammeverk for journalistisk verdiskaping. *Norsk Medietidsskrift*, 31(4), 1–13. <https://doi.org/10.18261/nmt.31.4.4>
- Petre, C. (2021). *All the news that's fit to click*. Princeton University Press.

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Basic Books.
- Silverstone, R. (2003). Proper distance: Toward an ethics for cyberspace. In G. Liestøl, A. Morrison, & T. Rasmussen (Eds.), *New media revisited*. MIT Press.
- Silverstone, R. (2007). *Media morality: On the rise of the mediapolis*. Polity Press.
- Statistisk sentralbyrå. (2024). Norsk mediebarometer 2024. <https://www.ssb.no/en/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/artikler/norwegian-media-barometer-2024>
- Tenor, C. (2024). Metrics as the new normal. *Journalism*, 25(5), 1111–1129. <https://doi.org/10.1177/14648849231169185>
- Wahl-Jorgensen, K. (2024). Survival in the passion economy. *Digital Journalism*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2429623>
- Waschková Císařová, L. (Ed.). (2017). *Voice of the locality*. Munipress.